

Рыгор Барадулін і Леанід Левін: страты
С. 2, 6

Культура на ўскраіне Мінска: а патрэба ёсць?
С. 2, 10 — 11

Метадычныя цэнтры раёнаў: рэарганізацыя?
С. 7

Шоу-бізнесу вучылі пры паўпустой зале
С. 3 — 5

Чалавек, які стаяў ля вытокаў "Оскара"
С. 15

ЭМОЦЫІ У "КВЕТКАВЫМ РАІ"

Віншваем нашых чароўных спадарынь з Днём 8 Сакавіка
букетамі ад мастакоў з выстаўкі "Кветкавы рай VI" у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі!

Н. Скрыпчанка. "Ружы на пяску".

Д. Кавалько. "Летнія кветкі".

В. Данілаў. "Жнівень".

Ю. Козел. "Лілей".

Г. Капусцін. "Цюльпаны ў вазе".

А. Каласенцава. "Нацюрморт з чырвонымі гладыёлусамі".

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Рэпарцёрскі марафон

Воку, кажаце, няма за што зачапіцца?

Побывавы танец "Спораўская полька" не так даўно атрымаў статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. Гэта не проста гонар, але і нагода задумацца: што далей? Адзін ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі (ІРКСМ) Бярозаўскага райвыканкама палічыў рашэнне Навукова-метадычнай рады добраахвотнай фармацыянай нагодай для фарміравання іміджа свайго краю. Ды — зладзіў прэзентацыю полькі для прэсы, прычым непасрэдна на "месцы падзей". Жаданне зразумелае — распавесці ўсім ахвотным і пра саму польку, і пра вёску Спорава, і, урэшце, пра Бярозаўшчыну. Ды паказаць тое, што "няўзброеным вокам" пакуль не убачыш.

Ілья СВІРЫН
Мінск — Бярозаўскі раён — Мінск

"Вёска як вёска?"

Вось ужо які раз паўтараецца адзін і той жа сюжэт. Які-небудзь блогер з блізкага замежжа прыязджае на Беларусь і замест звычайнага набору турыстычных адметнасцей робіць

Спецпрапанова для аматараў "натурпрадукту", або Як прымусяць турыста танчыць?

нудныя фоткі панэльных дамоў. Маўляў, тут і сапраўды чыста, але сумна і нецікава. Такі падыход няўзгоднена спароджае патрыятычныя "халівары" ў сацыяльных сетках і пытанні кшталту "А ты хто такі?". Рэакцыя, як падзея, — непрадуктыўная. Што ні кажы, але панэльных дамоў у нас багата — як, мабыць, і ў любой краіне. Важна знайсці спосабы неяк змяніць уражанні ад гэтых малацікавых на першы погляд ландшафтаў.

Вёска Спорава на Бярозаўшчыне — выбітны прыклад таго, што гэта магчыма. Там не знойдзеш вышталцёных помнікаў архітэктуры — адно савецкія тыпавыя спаруды ў цэнтры. Вёска як вёска, нават воку няма за што зачапіцца. І дзіва, што менавіта ў тым зацікаўным месцы пагэтуль захаваўся ўнікальны для цяперашняга глабалізаванага свету культурны клімат.

Сціплыя спораўцы адначасова лічаць сваю вёску і асобнай суверэннай дзяржавай і сталіцай беларускага гумару, што, калі ўдумацца, адно другому не супярэчыць. З вуснаў у вусны тут пераказваюць дзівосныя паданні і, зразумела ж, дасціпныя анекдоты. Бытуючы і свае кулінарныя традыцыі, балазе

пад бокам багатае на рыбу возера. Але сапраўдныя візітоўка — менавіта "Спораўская полька", асабліва тая, якой у тым, што танцоры амаль не адрываюць ног ад зямлі.

Карацей, "капнушы глыбей", без асабліва намаганняў знойдзеш пад слоём асфальта жывую глебу. Толькі як раскрыць гэты культурны слой для ўсіх ахвотных?

Музей у "стандартным горадзе"

Шлях у гэты аддалены куточак ляжаў праз Бярозу. Думаецца, кплівыя блогеры былі б рады там пабываць. Вось яно, увасабленне "стандартнага" беларускага гарадка! Абразы ў гэтым няма, бо стандарты добраўпарадкавання ў нас, як вядома, даволі высокія, але... Нейкія паўгадзінкі, што заставаліся да выправы ў Спорава, думаў скарыстаць на каву, аднак харэограф Алена Прохарава, якая прыехала са мной, безапеляцыйна зацягнула ў музей. Маўляў, як тэатр пачынаецца з вешалкі, так і знаёмства з кожным горадам трэба пачынаць з яго музея. Інакш проста няветліва!

Экспазіцыя невялікая — пакуль працуюць усяго тры залы (кожная памерам з добры пакой), — але даволі прадуманая і

эфектная (чаго варта хаця б зуб маманта або вялізны бурштын!), ды і экскурсія была цікавай. Як выявілася, нават такога сціплага музейчыка цалкам дастаткова, каб уражанне ад "стандартнага" горада істотна змянілася. І ў гэтай сітуацыі яшчэ больш пачынаеш разумець тых муніцыпальных кіраўнікоў, якія кроў з носу імкнучца зрабіць альбо палепшыць уласныя музеі.

Мабыць, пасля экскурсіі ў кожнага наведвальніка ўзнікне жаданне пазнаёміцца з адметнасцямі горада бліжэй. Галоўная з іх — натуральна, картэзіянскі кляштар, праз які Бяроза доўгі час называлася Картузскай. Не буду нагадваць пра ўсе незлічоныя цікавосткі, здатныя "ажывіць" ва ўяўленні нават цяперашнія пашчэрбленыя руіны. Скажу толькі, што патрапіць туды гэтай парой без гумовых ботаў даволі складана. Ды і атачэнне тут па-ранейшаму зусім непрэзентабельнае: побач ці то склад, ці то нейкая звалка...

Працяг артыкула пра даробак у справе папулярнага традыцыйнага чытайце на старонцы 12.

Віншаванні

Дарагія суайчынніцы!

Прыміце мае шчырыя віншаванні з цудоўным веснавым святам — Днём жанчын.

Мы аддаём даніну глыбокай павагі і захаплення маці, жонкам, дочкам, сёстрам, калегам. Удзячныя ім за разуменне і падтрымку, спакой і ўтульнасць у доме, усмешкі нашых дзяцей і цяпло любячых сэрцаў. Ваша жыццёвая мудрасць, душэўнасць і спагадлівасць робяць жыццё прыгажэйшым і дабрэйшым.

Спакон веку з'яўляючыся захавальніцамі дамашняга ачага, сямейнага шчасця і дабрабыту, сёння вы рэалізуеце свае лепшыя якасці і ў прафесійнай сферы, актыўна ўдзельнічаеце ў палітычным, эканамічным, сацыяльным і культурным жыцці краіны. Дзяржава ўдзячная вам за стваральную працу ў імя роднай Айчыны.

Няхай гэты светлы святочны дзень падарыць вам выдатны настрой, натхненне і радасць сустрэч з блізкімі.

Здароўя вам, міру, згоды і любові.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА
8 сакавіка 2014 г.

Дарагія жанчыны!

Ад імя дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь — членаў Пастаяннай камісіі па адукацыі, культуры і навуцы і ад сябе асабіста віншую вас з цудоўным веснавым святам — Днём жанчын!

Без вас немагчымы поспех ні ў адной справе — творчай, грамадскай, дзяржаўнай. Сваёй прысутнасцю, сардэчнай цеплынёй, любоўю і абаяльнасцю вы абуджаеце ў сэрцах мужчын неадольнае імкненне тварыць жыццё яшчэ больш радасным і дасканалым.

Беларускія жанчыны — вялікія працаўніцы. Вам належыць вядучая роля ў такіх важных сферах жыццядзейнасці, як культура, адукацыя, ахова здароўя, сацыяльная абарона. Дзякуй вам за вашу старанную працу і высокую адказнасць, за клопат аб сем'ях і дзецях, за чуласць і ўважлівасць да тых, хто побач.

Шчыра жадаем вам моцнага здароўя, асабістага шчасця і дабрабыту. Заставайцеся заўсёды такімі ж прыгожымі, узнёслымі ў творчых памкненнях і каханымі.

Старшыня камісіі Генадзій ПАЛЬЧЫК

Дарагія нашы жанчыны!

Прыміце сардэчныя віншаванні з цудоўным святам вясны — Днём жанчын!

Вы ўвасабляеце сабой жыццесцвярдзальную сілу кахання і мацярынства, сусветную мудрасць і прыгажосць, адданасць і ўнікальную сілу, пяшчоту і цяпло дамашняга ачага. Дзякуй вам за тое Дабро, што вы дорыце людям! Няхай жа пачатак вясны прынясе поспех і надзею, зберажэ мір і спакой!

Жадаем вам і ўсім вашым родным і блізкім доўгіх і шчаслівых гадоў жыцця! І хай кожны дзень у гэтым жыцці будзе напоўнены каханнем, цяплом і радасцю!

З павагай,

Наталля АЎДЗЕЕВА,

старшыня ЦК Беларускага прафсаюза работнікаў культуры

Фактаграфія

Заяўкі

на ўдзел у конкурсах XXIII Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" прымаюцца да 15 сакавіка Міністэрствам культуры краіны па адрасе: 220004, г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 11.

Дзіцячае

"Еўрабачанне-2014".

Распачаўся прыём заявак на ўдзел у гэтым міжнародным спеўным конкурсе. Апошні дзень адпраўкі бандэролей з заяўкамі на адрас арганізатара, якім традыцыйна застаецца Белтэлерадыёкампанія, — 9 чэрвеня.

Полацк

прыме выканаўцаў з шасці краін, якія стануць удзельнікамі XXVII Міжнароднага фестывалю камернай музыкі ў Полацку. Распачнецца форум канцэртм заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь Аксаны Волкавай з ансамблем салістаў "Партыта".

Два кінатэатры Гомельшчыны

пяройдучь сёлета на лічбавыя тэхналогіі. Яны дададуцца да ліку тых шасці (тры з іх — у самім Гомелі), што ўжо працуюць на ёй. Таксама запланаваны рамонтныя работы ў шэрагу кінатэатраў вобласці.

Праекты развіцця

Я жыву ў Бараўлянах — побач з мяжой Мінскага і Лагойскага раёнаў. Маё лецішча, дзе я знаходжуся ў цёплую пару года, у Воўчавічах — гэта памежжа раёнаў Мінскага і Дзяржынскага. Бліжэйшая чыгуначная станцыя — "Фаніпаль", да якой на электрычцы хвілін пяць. Працую ж у цэнтры сталіцы. Я магу па пальцах адной рукі пералічыць выпадкі, калі наведваў Дом культуры ў Бараўлянах, хоць жыву там трыццаць гадоў. А думка з'ездзіць на электрычцы ў Фаніпаль ці ў Дзяржынск, каб там схадзіць у кіно або на якую імпрэзу, мне ніколі ў галаву не прыходзіла. Мае культурныя патрэбы задавальняе цэнтр Мінска, да якога з Бараўлян ці Воўчавічаў я дабіраюся хвілін за сорок. Мяркую, гэтак жа разважаюць многія жыхары як мінскіх прыгарадаў, так і мінскіх ускраін. Ну а як пры такім раскладзе мусяць функцыянаваць культурныя ўстановы, чыё прызначэнне — абслугоўваць на сельніцтва спальных раёнаў сталіцы?

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Аперацыя "Спальны раён"

Ці патрэбна культурная ўстанова на ўскраіне сталіцы?

Мастацкая галерэя — гэта "няпроста"

Зараз у новых раёнах адначасова з будаўніцтвам жылля ствараецца гандлёвая сетка. Тут рэклама, якая заклікае наведваць толькі што адкрытую краму, кавярню ці сэрвісны цэнтр, звыклая рэч. Але пабачышы ў Сухараве, сталічным спальным мікрараёне, на будынку аўтасэрвісу надпісы, для згаданага прадпрыемства нечаканья, — "Няпростая мастацкая галерэя" і "Хуткая багетная майстэрня", — я быў нямала здзіўлены. Зацікавіўся, зайшоў. Аказалася, на самрэч галерэя. Прастора невялікая, але ўтульная. Карціны на сценах, карціны ля сцен, стол і некалькі крэслаў. У адным з кутаў дэманструюцца ўзоры багету. Праз галерэю можна патрапіць у памяшканне аўтасэрвісу. Карціны, што экспануюцца, так бы мовіць, на аматара. Адчуваецца, што іх аўтар — не прафесіянал, але да творчасці ставіцца сур'ёзна і з натхненнем знаёмы.

Аказалася, што і галерэя, і аўтасэрвіс належаць аднаму чалавеку. Завуць яго Валянцінам. Былі калі-

сьці ў яго творчыя памкненні, нават азы мастацкай адукацыі атрымаў, але не склалася... Зарабляе на хлеб зусім іншай працай, а ў час, вольны ад яе, малюе. Большасць карцін галерэі — ягонага пэндзля, рэшта — работы сябра. Кажы, што раней ладзіў выстаўкі ў чужых памяшканнях, а як займеў бізнес, дык зрабіў і галерэю. За гады, што выстаўляецца, прадаў недзе з чатыры дзясяткі сваіх работ. Беручы да ўвагі немалы кошт арэнды памяшкання пад аўтасэрвіс, грошы гэтыя для прыватнага прадпрыемальніка не лішнія. Па ягоных словах, лепшае прададзена, тут жа экспануецца тое, што засталася.

Я заўважыў, што побач з пакоем, дзе месціцца галерэя, ёсць яшчэ адзін, неакрэсленага прызначэння і пакуль нічым не заняты. Пацікавіўся, мо плануе спадар Валянцін пашырыць на тую плошчу галерэю ці адкрыць тут кавярню, каб кліенты адпачывалі, пакуль ён завіхаецца з іхнімі аўта? А як яму ідэя пераўтварыць у супрацоўніцтве з мясцовай уладай прыватную га-

лерэю ў культурны цэнтр мікра-раёна? Не, пра такое спадар Валянцін не думаў, але калі з гэтага будзе прыбытак — чаму ж не?

Паколькі аб'ект знаходзіцца ў Фрунзенскім раёне, мы звярнуліся па каментарый да тамтэйшага начальніка ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Ірыны Канапелька. Са свайго немалога досведу працы яна робіць высновы, што культурныя ўстановы, як і хлебныя крамы, мусяць знаходзіцца ў крокавай дасягальнасці ад жылля, быць прывабнымі для ўсіх сацыяльных і ўзроставых груп. Асобы клопат для грамадства ўвогуле і работнікаў культуры ў прыватнасці — моладзь. Работа з ёй не можа зводзіцца толькі да арганізацыі дыскатэк. Трэба, мяркую Ірына Канапелька, засяродзіцца на патрыятычным выхаванні моладзі...

Што да прыватнай мастацкай галерэі, якая з'явілася ў Сухараве, дык гэта, на яе думку, добры знак. І калі ўладальнік галерэі захоча скантактавацца з упраўленнем ІРКМ, дык знойдзе параўменне і падтрымку ў сваіх праектах.

Як мяркуюе суразмоўца, у Фрунзенскім раёне не стае дзяржаўных устаноў культуры. Ірына Сямёнаўна кажа пра вялікія спадзяванні работнікаў культуры на кінатэатр (дакладней, мультыплек), што маюць пабудаваць у Каменнай Горцы. Раёну даўно патрэбна зала на 300 — 400 месцаў, якую можна было б скарыстаць для канцэртаў, тэатральных імпрэз, афіцыйных мерапрыемстваў. На такой сцэне змогуць выступаць маладыя выканаўцы, якія пляцоўку ў цэнтры сталіцы не змогуць арандаваць.

У цэнтры і на ўскраінах

"Няпростая мастацкая галерэя" ў Сухараве нагадала мне час, калі ладзіць выставачныя залы пры арганізацыях лічылася модным і прэстыжным. Так было ў Мінску, у меншых маштабах падобнае адбывалася і ў рэгіёнах. Геаграфія з'яві зольнага ахоплівае цэнтр горада, што лагічна, але на гэтай хвалі пазней узнікла некалькі асяродкаў і ў спальных раёнах Мінска. Гэта галерэя "Вільнюс" (1997 г.) на Усходзе, Гарадская мастацкая галерэя твораў Леаніда Шчамялёва (2003 г.) у Серабранцы, прыватны Музей-галерэя "Свет фота" (2004 г.) на вуліцы Прытыцкага...

Якія ўстановы культуры на ўскраінах Мінска маюць перспектыву развіцця? Чытайце на старонках 10 — 11.

Страты

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка выказаў спачуванні родным і калегам старшыні Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын, лаўрэата Ленінскай прэміі, лаўрэата прэміі Ленінскага камсамола, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі, заслужанага архітэктара Беларусі, аднаго з аўтараў Дзяржаўнага мемарыяльнага комплексу "Хатынь" Леаніда Левіна ў сувязі з яго смерцю.

Прэзідэнт краіны Аляксандр Лукашэнка выказаў спачуванні родным народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна ў сувязі з яго смерцю. "Творчасць Рыгора Барадуліна займае асаблівае месца ў айчынай культуры. У яго вершах і паэмах знайшлі сваё адлюстраванне багаты духоўны свет народа і агульначалавечыя філасофскія і маральныя пытанні. Нездарма яны прыцягваюць увагу чытачоў розных пакаленняў", — гаворыцца, у прыватнасці, у спачуванні.

"Упэўнены, што памяць пра Рыгора Барадуліна як аднаго з вядомых майстроў слова захаваецца ў сэрцах аматараў беларускай літаратуры", — адзначыў Кіраўнік дзяржавы.

Калектыву Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь смуткуе з прычыны смерці народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна і выказвае шчырыя спачуванні родным і калегам.

Калектыву Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы выказвае глыбокія спачуванні з прычыны смерці народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна. Разам з усім беларускім народам мы засмучаны гэтай вялікай стратай.

Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь глыбока смуткуе з прычыны смерці ЛЕВІНА Леаніда Мендзелевіча — заслужанага архітэктара Рэспублікі Беларусь, старшыні Саюза беларускіх яўрэйскіх грамадскіх аб'яднанняў і абшчын, і выказвае спачуванні яго родным і блізкім. Светлая памяць аб Левіну Леаніду Мендзелевічу назаўсёды застаецца ў сэрцах родных, блізкіх, калег і сяброў.

Калектыву Літаратурнага музея Янкі Купалы выказвае глыбокія спачуванні родным і беларускаму народу з прычыны смерці аднаго з аўтараў помніка Янку Купалу, заслужанага архітэктара Беларусі Леаніда ЛЕВІНА.

Найяскаравы даробак творчай спадчыны Рыгора Барадуліна і Леаніда Левіна мы прадставілі на старонцы 6.

Адчуванне лёгкага здзіўлення не пакідала мяне яшчэ дзень-два пасля заканчэння мерапрыемства, якое прайшло ў сталіцы 1—2 сакавіка. У тыя выхадныя Малая зала Палаца Рэспублікі прымала ўдзельнікаў і гасцей VI Міжнароднай музычнай канвенцыі "Colisium". Беларускі бок упершыню стаў партнёрам форуму, што стартваў у 2007-м у Санкт-Пецярбургу і да гэтага года праводзіўся толькі ў суседняй дзяржаве. У 2014-м ён, апроч Мінска, ужо адбыўся ў горадзе на Няве і яшчэ павінен прайсці ў Кіеве, Алматы і Маскве. Уласна, прэтэнзій па арганізацыі свята прафесіяналаў ад музычнай індустрыі асабіста ў мяне няма: усё было на належным узроўні. А вось атмасфера, у якой яно праходзіла, у чымсьці адпавядала надвор'ю за сценамі будынка: пераходны перыяд...

Алег КЛИМАЎ

Сапраўдны андэграўнд

Чаму? Бо праграму прысутным прапанавалі самую шырокую і, разам з тым, шчыльную: абмяркоўваліся пытанні кліпмэйкерства, клубна-канцэртнай дзейнасці, правядзення фестываляў і выступленняў зорак, арганізацыі і продажу мерапрыемстваў, білетных тэхналогій, лічбавага выдавецтва, прасоўвання артыстаў на лакальным і міжнародным рынках, прынцыпы пабудовы тураў, музычных медыя ды многага іншага. Прадстаўнікі Расіі, Літвы, Польшчы, Германіі шчодро дзяліліся сваім паспяховым шматгадовым

Як беларусаў навучалі шоу-бізнесу: тое, што даўно адкрыта, "выбранасць" і вялікая неахвота

Такая вось калізія...

досведам і прыадкрывалі таямніцы ўласнай дзейнасці — "сольна", у дыялогах, з дапамогай відэа.

Але што мяне адразу насцярожыла — дык гэта малая колькасць людзей у зале. У першы дзень — крыху за сотню, у другі — да сотні. Спікераў — тых, хто прымаў удзел у так званых панэлях ("круглых сталах", экспрэс-прэзентацыях, міні-лекцыях) і вёў іх, — было ледзьве не больш.

Якасны склад публікі таксама не радаваў: беларускіх прамоўтараў, прадзюсараў ды іншых профільных менеджараў найвышэйшага звяна — мінімальна, пачаткоўцаў — столькі ж, з якіх дзясяткаў музыкантаў (пазнаў дэлегатаў ад гуртоў "Nizkiz", "Vox Mira" (экс-"Inomarki"), супрацоўнікаў друкаваных і электронных СМІ, акрамя акрэдытаваных для асвятлення падзеі, — каля нуля, як і адміністратараў клубаў. "Папсавікі" наогул татальна праігнаравалі

канвенцыю. Як удала пажартаваў у адным з перапынкаў хтосьці з журналістаў, "...мяркуючы па ўсім, сапраўдны андэграўнд у нашай краіне — гэта поп-музыка". Ну а можа, усе гэтыя адсутныя не зразумелі, хто і навошта да іх прыехаў, падумаў я — і выправіўся па тлумачэнні да выканаўчага дырэктара "Colisium" Сяргея БАБІЧА.

— **Можаце адной фразай акрэсліць мэты сустрэчы?**

— Нават трыма словамі: развіццё музычнай індустрыі.

— **Чаму вырашылі звярнуць увагу на Мінск?**

— Дзякуючы свайму геаграфічнаму становішчу ваш горад удала кладзецца на сеткі тураў артыстаў класа "А", і таму еўрапейскія прамоўтары, у тым ліку расійскія, з задавальненнем уключаюць яго

ў расклад канцэртаў. Таму, як мы палічылі, Беларусь неабходна ўбудаваць у структуру нашай канвенцыі. Мы хочам падзяліцца сваім вопытам, больш даведацца пра асаблівасці беларускага шоу-бізнесу. Усё гэта патрэбна для таго, каб і вам, і нам больш лёгка, правільна працавалася ў агульнай для нас сферы. Аб'ядноўваючы намаганні, мы рухаем наперад і музычную індустрыю. І я ведаю, што ў Беларусі шмат таленавітых прамоўтараў, менеджараў — дзеючых і тых, хто толькі набірае абароты.

— **Па тым, наколькі запоўнілася зала, не скажаш, што надта шмат...**

— Так, мяне гэта крыху бянтэжыць. Але, напэўна, сюды прыйшлі тыя, для каго важны гэты бізнес тут і зараз, хто ўжо цяпер і заўтра хоча

Рэплікі пра... ...культуру сумесных спеваў

Анатоль КАШАПАРАЎ,
спявак, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь:

— Дзякуючы новым тэхналогіям і паўсюднаму выкарыстанню камп'ютара ўсе сталі музыкантамі, кампазітарамі, спевакамі. Нават "шаптуны", як я называю некаторых нашых наваўлечаных артыстаў... А вось за сталом ніхто ж не спяе... Прыгадваю, як зусім нядаўна на запісе расійскага ток-шоу, дзе я прысутнічаў, адзін з гасцей звярнуўся да залы, поўнай гледачоў, з заклікам: "Давайце пра ёлачку песню спяём! Ну давайце ж..." — шукаў ён вачыма таго, хто падтрымаў бы ягоную ідэю. Але сядзяць спевакі за галоўным сталом — і ніхто не можа зацягнуць. Мяне ж перасадзілі ўжо бліжэй да гледачоў, і я зірнуў на людзей вакол ды, прапанаваўшы дапамагчы, заспяваў тую песню. Калі ж пасля на сцэну вылезлі раяль і запрасілі паўтарыць песню разам усім артыстам, так і не заспявалі калегі пераканаўча. У выніку, у праграму ўвайшоў той першы фрагмент, дзе я спяваў з залай...

Так, гэты выпадак — не паказчык, але і ён сведчыць пра тое, што пра культуру сумесных спеваў мы забыліся. Вось чаму так неабходна захаваць нашы цудоўныя беларускія гармоніі, мелодыі, песні. Бо цяперашні стан эстраднай музыкі наогул сведчыць пра ўзровень культуры і, што самае важнае, пра стаўленне людзей да яе... Сумна, калі ўлічыць тое, наколькі багаты духоўна і творча наш народ.

І яшчэ. Ведаецца, жывучы за мяжой ды атрымліваючы лісты па электроннай пошце, я заўважыў, што нашы людзі — пісьменныя, пішучы без памылак, у адрозненне ад жыхароў іншых краін, якія дапускаюць у адным слове па дзве-тры памылкі. Рабіце высновы. І культурны ўзровень беларусаў тут адыгрывае не апошнюю ролю...

...праекты раёнаў

Яўген РАГІН,
рэдактар аддзела газеты "Культура":

— Рагачоўскі аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі заслужана можна назваць рэжардсменам па атрыманні грантаў для рэалізацыі розных сацыяльна-культурных праектаў. Пра кожны з іх мы паведамілі цягам мінулага года. Але і сёлета праектная дзейнасць у раёне не спыняецца. Ётым разам пад прыцвал крэатыўчыкаў трапіла вёска Збараў, а дакладней — мясцовы СДК.

Праект, як каза кіраўнік аддзела Міхаіл Зайцаў, носіць адукацыйны характар. Пад яго ажыццяўленне ўжо выдаткавана шэсць тысяч еўра. У сельскім Доме культуры мяркуецца стварыць інтэрактыўны музей лекавых траў і адрадыць нацыянальную традыцыйную збору і выкарыстання самых розных зёлак і чайных настояў для фіталячэння.

А сам будынак СДК, як сцвярджае Міхаіл Зайцаў, запланавана распісаць з дапамогай жывапісцаў і прыхільнікаў графіці. Жаданне паўдзельнічаць у гэтым праекце выказалі мастакі не толькі з раёна ды вобласці, але і з Мінска.

У Збараве былі калісьці замквыя збудаванні, але яны не захаваліся. Аднак гэўныя згадкі пра іх знешні выгляд у мясцовых краязнаўцаў засталіся. Знешні замкавы джор і будзе па магчымасці адноўлены на сценах будынка.

Беларускі прадзюсар Алег Ціханаў у рамках сваёй тэматычнай панэлі распавёў пра тое, як варта працаваць са спонсарам: трэба ў яго не прасіць грошай на праект, а прапаноўваць яго купіць...

рэалізаваць у ім свае амбіцыі, задумкі, хто ўжо рэалізоўвае.

— **Нашы музычныя дзеячы пры аднаго сцвярджаюць, што ў Беларусі шоу-бізнесу няма. І ім паказваюць, "разжоўваюць", як яго арганізаваць, а яны ваш прыезд праігнаравалі...**

— Але — не ўсе. Налета прысутных будзе больш, убачыце. Гэта — як пробны шар. А пра беларускі шоу-бізнес я не стаў бы казаць у такім зневажальным тоне. Так, у яго кароткая гісторыя, так, ён, быць можа, развіваецца не самымі хуткімі тэмпамі, але ж — развіваецца! У вас ёсць рынак для яго, ёсць дзелавыя людзі, моцныя партнёры за мяжой, ёсць аўдыторыя, ёсць, у рэшце рэшт, ваша вялікая культура, мастацтва...

Што яшчэ паказалі сустрэчы ў Мінску?
Чытайце на старонках 4 — 5.

— Адною з галоўных задач нашага праекта з'яўляецца магчымасць праявіць сябе перад дыпламаваным журы маладымі і таленавітым рэжысёрам, апэратарам, якім хай сабе і бракуе ў гэтых нюансах вытворчасці фільма прафесіяналізму, але яны маюць арыгінальныя ідэі, спрабуюць з невялікім бюджэтам ствараць цікавыя стужкі.

Феакціст ФЯДОТАЎ,
дырэктар полацкага кінатэатра "Радзіма", ініцыятар і аўтар ідэі Конкурсу аматарскага фільма імя Ю.Тарыча "Я здымаю кіно":

Адметнасць Конкурсу ў тым, што фільмы-ўдзельнікі будуць дэманстравацца не толькі ў кінатэатры, але і на нашым рэгіянальным тэлеканале "Скіф", які трансляецца ў некалькіх гарадах краіны. Можна сказаць, у жывым эфіры прайдзе і галасаванне тэлегледачоў. Акрамя таго, стужкі-ўдзельніцы будуць прадстаўлены і шырока асветлены ў Сеціве, дзе іх змогуць пабачыць мільёны людзей...

Ад рэдакцыі.

Па каментарый мы звярнуліся і на "Беларусь 3". Але пасля цікавай размовы нас папрасілі... не друкаваць запісанае спярша меркаванне: маўляў, калі на тэлеканале цяпер няма аматарскага кіно, то і няма пра што гаварыць. А шкада. Усё ж магчымасці "Беларусь 3", на нашу думку, дазваляюць папулярызаваць дакументальныя стужкі, зробленыя рэжысёрамі-аматарамі з раёнаў нашай краіны, а разам з тым — унікальныя помнікі архітэктуры і традыцыі, часам не заўважаныя сталічнымі мэтрамі.

Занатаваў Кастусь АНТАНОВІЧ

Трэба абмеркаваць!

Як скарыстацца магчымасцямі відэапіяру для рэгіёнаў?

Часта можна пачуць ад работнікаў устаноў культуры, што, маўляў, нягледзячы на ўнікальныя помнікі ды іншыя слаўтасці, да нас не едуць турысты. І апошніх можна зразумець: не едуць, бо не ведаюць, што змогуць пабачыць. Адзін з самых дзейсных маркетынгавых ходаў у раскрутку любога рэгіёна — стварэнне рэкламных ролікаў і фільмаў, якія транслююць на тэлебачанні, выкладваюць на асобных сайтах у Інтэрнэце, тыражуюць на DVD ды раздаюць пад час турыстычных выставак на лічбавых носбітах. І калі ролікі пра культурныя магчымасці Беларусі можна часам пабачыць нават на замежных каналах, то як справы з відэапіярам канкрэтных раёнаў? Ці ствараюцца прэзентацыйныя фільмы на больш-менш прафесійным узроўні на замову аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі?

— Папулярныя народную спадчыну, вядома ж, мы звяртаемся і да відэафіксацыі народных святаў, унікальных абрадаў і традыцый. Ці не на кожны наш фэст, на тыя ж Юр'е, Масленку, Русалле, Купалле, да нас прыежджаюць здымачныя групы розных тэлеканалаў. Згадаю і стужкі, такія як "Аблюбаваная зямля" з цыкла "Зямля Беларуская".

Васіль КАТКАВЕЦ,
начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Любанскага райвыканкама:

Назбіралася ў нас і вельмі шмат матэрыялаў, прысвечаных выканаўцам народнай спеўнай традыцыі, у тым ліку нашым зоркам — тром калектывам "Глыбокія крыніцы" вёскі Закальнае, "Павалыкі" вёскі Абчын, "Журавушка" вёскі Ямінск, якія з'яўляюцца аб'ектамі нематэрыяльнай культурнай спадчыны нашай краіны. Больш за тое: зараз ідзе праца над стварэннем DVD, дзе прадставім разнастайныя, у тым ліку замежныя, выступленні калектываў. Плануецца, што ўвойдуць у дыск і песні, запісаныя ў рамках праекта Белтэлерадыёкампаніі "Наперад у мінулае" ў двух варыянтах — аўтэнтычнымі выканаўцамі і артыстамі эстрады.

У нашым раёне на базе Цэнтра культуры дзейнічае відэаклуб. На яго плячах не толькі фіксацыя народных абрадаў ды падзей культурнага жыцця раёна, але і стварэнне штогадовага відэафільма-справаздачы, прэзентацыйных ролікаў. Займаецца ён і звязаннем матэрыялаў, дасланых журналістамі па выніках візітаў у Любанскі раён.

Усе матэрыялы не толькі назапашваюцца, але і змогуць знайсці гледача. Так, сёлета 3 ліпеня да Дня Незалежнасці на базе Школы народнага дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва плануем адкрыць "Лаўку крамніка", дзе акрамя вырабаў народных майстроў будуць прадавацца і відэафільмы...

Будзем на сувязі!

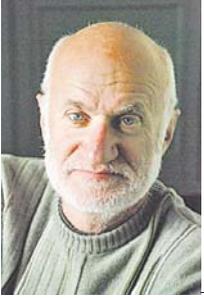
Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) альбо [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby)!

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура"

звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо на электронны адрас kultura@tut.by

Дзяжурны па нумары

Глядзіце пад ногі!

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ,
спецыяльны карэспандэнт
газеты "Культура"

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

Добра, што прыехаў

Быццам бы і супакоіў мяне Сяргей, але дзіўна выглядалі на сцэне гутаркі паміж сабой, напрыклад, мінскіх клубных прамоўтараў, якія, па ідэі, павінны прытрымлівацца адных і тых жа карпаратыўных правілаў, аднак, як аказалася, разумеюць яны іх па-рознаму. Зрэшты, як заўважыў спадар Бабіч, на то і "Colisium", каб вучыцца. Добра тое, што нашы прамоўтары ды арганізатары канцэртаў сустрэліся, пагутарылі, а то... і пазнаёміліся. Прамовілі ўслых словы, здзіўленыя сказанаму, карачей.

Здзіўляліся і іх замежныя калегі. Таму, што ў Мінску ўсяго адзін клуб, які адпавядае званню "сапраўдны клуб для жывых канцэртаў". Таму, што арганізатар леташняга буйнога мінскага фестывалю на адкрытым павятры не мае якіх-небудзь выразных перспектыву па яго далейшым развіцці. Таму, што ў Мінску FM-станцыі, за выключэннем дзвюх, — на адзін фармат. Ажыўленне ў зале выклікала заява віцэ-прэзідэнта па рэгіянальным развіцці "Нашага радыё" Максіма Мазураўскага, што хутка яно пачне ўкараняцца ў мінскі радыёэфір з дапамогай уласных праграм на сталічных станцыях, а ў бліжэйшай перспектыве адкрыццё прадстаўніцтва знакамитага маскоўскага вяшчальніка ў Мінску. Паведамліў Максім і пра тое, што не за гарамі правядзенне ў Беларусі аналага вядомага фестывалю пад адкрытым небам "Паветра". Урэшце, і на тым радыё, і на фестывалі, натуральна, будзе гучаць наша музыка.

Як беларусаў навучалі шоу-бізнесу: тое, што даўно адкрыта, "выбранасць" і вялікая неахвота

лісты арганізатарам фестывалю.) Ганарары за канцэрты заходніх выканаўцаў у Беларусі ў сярэднім на 20 — 25 працэнтаў ніжэйшыя, чым ганарары за іх выступленні ў Расіі. А кошт арэнды памяшканняў у нашых краінах супастаўны.

Беларусы, са свайго боку, дапоўнілі: за апошнія сем гадоў у Мінску істотна павялічылася колькасць канцэртаў артыстаў як з далёкага замежжа, так і з суседніх краін. Пры гэтым канкурэнцыя паміж пракатыўнымі арганізацыямі — цывілізаваная, і фактаў ганарарнай вайны (перакупкі музыкантаў) амаль няма. А вось прыватных канцэртаў ды карпаратываў, якія арганізуюцца ў Беларусі расійскімі кампаніямі, стала менш. Апошняя тут жа абверг наш прамоўтар. Гэта значыць, нестыкоўкі месца мелі. Расійскі бок казаў пра стан спраў у музычнай індустрыі Бе-

Колькі гадоў таму мне давалося размаўляць з мінскім архітэктарам, які праектуе малыя архітэктурныя формы, або, інакш кажучы, займаецца дызайнам гарадскога асяроддзя. Ён не без гордасці паведаміў, што за кошт даволі высокага ўзроўню гэтага чынніка культуры Мінск адрозніваецца ў лепшы бок, напрыклад, ад Масквы. Тая, безумоўна, — цудоўны горад, але пры велізарных маштабах будаўніцтва, якое вядзецца, у маскоўскіх архітэктараў часта проста не даходзяць рукі да такой "драбязы", як добраўпарадкаванне прылеглых да гмахай тэрыторый. Між тым, як у нас гэтану надаецца ўвага.

Ад сябе магу дадаць, што згаданае датычыцца не толькі нашай сталіцы, але і ўсёй Беларусі. Прынамсі, тых гарадоў ды мястэчак краіны, якія мне даводзілася наведаць у апошнія гады. Але, як кажучы, няма мяжы дасканаласці. Мы маглі б палепшыць дызайн гарадскога асяроддзя, калі б паспрабавалі ўбачыць тратуар як прастору не толькі функцыянальную, але і эстэтычную. Мне могуць запырачыць: асфальт на ходніках паўсюдна замяняюць тратуарнай пліткай, што яшчэ трэба? Адкажу: шмат чаго.

Яшчэ ў 1970-х у Мінску праходзіў творчы семінар дызайнераў, які паводле ўзроўню прадстаўніцтва можна назваць усесаюзным. Адна з тэм, над якой працавалі дызайнеры, вызначалася як "Тратуар — нічыйная тэрыторыя". Сэнс гэтай тэмы ў тым, што тратуар, у адрозненне ад гарадскіх пабудов ды праезнай часткі вуліц, за стан якіх неслі адказнасць канкрэтныя ведамствы і асобы, быў нібыта сіратой, апекаваліся якой хіба што дворнікі. Вынікам супольнай творчай працы стаў канцэпт уласнага праекта ўключэння тратуары ў сістэму гарадскіх інфармацыйных камунікацый, наданню пешаходнай зоне камфартабельнасці і эстэтычнай выразнасці.

Вонкава тая прапанова выглядала як дызайнерская правакацыя, агрэсіўная адносна існуючага асяроддзя, але праект і не быў разлічаны на рэалізацыю. Ён меў на мэце толькі прыцягнуць увагу да актуальнага пытання.

Згадваючы сёння тую даўнюю гісторыю, мушу адзначыць, што яно для нас тады было ў навіну, а вось у іншых краінах па гэтай тэме архітэктары, дызайнеры, мастакі плённа працавалі ўжо не адно дзесяцігоддзе. Працуюць і зараз. Напрыклад, у Японіі ў якасці арт-аб'ектаў разглядаюцца... каналізацыйныя люкі, дакладней, крышкі ад іх. У нас жа гэты атрыбут урбанізаванага асяроддзя сёння не вызначаецца выразнасцю. У сталіцы хіба на плошчы перад мінскай Операй вулічныя люкі зроблены з адмысловай выявай. Рэшта — брутальны чыгун. А чаму б не задумацца пра мастацкую аздабу люкаў, што побач з помнікамі дойлідства, турыстычнымі цікавосткамі, спартыўнымі аб'ектамі? Так, як гэта робіцца ў Японіі.

На інфармацыю пра мастацкую аздабу японскіх вулічных люкаў я натрапіў у адным геаграфічным часопісе, потым зазірнуў у Сеціва. І — быў уражаны вялікай колькасцю ды высокай якасцю гэтых твораў на мяжы функцыянальнага мастацтва ды арт-дызайну. На люках змяшчаюцца кампазіцыі, якія ў зразумелай ды эфектнай форме распаўсюджаюць пра агульнанацыянальныя і мясцовыя вартасці; пра традыцыйнае мастацтва і рамёствы, якімі слаўная тая або іншая мясцовасць; нацыянальную кулінарыю, спартыўныя дасягненні, помнікі дойлідства. Фактычна проста пад нагамі раскладзена энцыклапедыя гісторыі і культуры Японіі!..

Ведаючы японскі прынецп "Вазьмі чужое і зрабі лепш", я схільны думаць, што і гэтую ідэю японцы маглі пазычыць, але пры рэалізацыі здолелі надаць ёй выразны нацыянальныя рысы. Тое ж варта зрабіць і нам.

Зрабіць арт-аб'ектамі вулічныя люкі — гэта, як мне падаецца, даволі прасты спосаб узбагаціць горад рысамі ўнікальнасці, надаць яму эстэтычнай прывабнасці. Надаць жа гораду выразнасці можна праз пабудову адмысловых па архітэктуры хмарачосаў, а можна (хоць адно другога не выключае) — такім вольным спосабам.

Адмысловыя малюнкi на люках могуць быць найперш ля спартыўных аб'ектаў, дзе пройдзе Чэмпіянат свету па хакеі, на галоўных плошчах сталіцы, ля помнікаў дойлідства. А там, глядзіш, мінскі досвед зацікавіць і іншыя гарады краіны... Вулічны люк з адпаведнай выявай можа быць напамінкам таго, што гэты горад быў у нейкі год Культурнай сталіцай Беларусі ці Садружнасці, сталіцай Свята беларускага пісьменства, што тут адбываліся важныя спартыўныя спаборніцтвы...

Дадзены атрыбут гарадскога асяроддзя, ператварыўшыся з чыста функцыянальнага ў мастацкі, будзе ўспрымацца як клумба сярод шэрай брукаванкі. Вакол яго распачнецца фарміраванне новай эстэтычнай тратуары. Проста ў нас пад нагамі... Так што — глядзіце пад ногі!..

дзіўляліся і іх замежныя калегі. Таму, што ў Мінску ўсяго адзін клуб, які адпавядае званню "сапраўдны клуб для жывых канцэртаў". Таму, што арганізатар леташняга буйнога мінскага фестывалю на адкрытым павятры не мае якіх-небудзь выразных перспектыву па яго далейшым развіцці. Таму, што ў Мінску FM-станцыі, за выключэннем дзвюх, — на адзін фармат. Ажыўленне ў зале выклікала заява віцэ-прэзідэнта па рэгіянальным развіцці "Нашага радыё" Максіма Мазураўскага, што хутка яно пачне ўкараняцца ў мінскі радыёэфір з дапамогай уласных праграм на сталічных станцыях, а ў бліжэйшай перспектыве адкрыццё прадстаўніцтва знакамитага маскоўскага вяшчальніка ў Мінску. Паведамліў Максім і пра тое, што не за гарамі правядзенне ў Беларусі аналага вядомага фестывалю пад адкрытым небам "Паветра". Урэшце, і на тым радыё, і на фестывалі, натуральна, будзе гучаць наша музыка.

Вяртаючыся да надрукаванага

Які лёс чакае "Берагіню"?

Публікацыя ў "К" артыкула этнахарэографа і заснавальніка фестывалю "Берагіня" Міколы Козенкі выклікала рэзананс сярод чытачоў, якія занепакоены далейшым лёсам гэтага этнапраекта. Сёння мы публікуем чарговы ліст.

"Не магу не далучыцца да тых, каго хвалюе сёння Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва "Берагіня", бо маю адносіны да яго і як настаўнік роднай мовы, і як адзін з кіраўнікоў дзіцячага фальклорнага гурта з аднайменнай назвай, і як чалавек, улюбёны ў фальклор. Усё сваё настаўніцкае жыццё я адпрацаваў у адной вясковай школе. За 36 гадоў давалося быць і выхавателем, і настаўнікам, і намеснікам дырэктара, і зноў настаўнікам. Але самыя насычаныя, цікавыя ды плённыя імгненні педагогічнай працы зведала, калі воляй лёсу занялася мастацка-адукацыйнай дзейнасцю ў школьным фальклорным гурце, створаным у 1996 годзе вядомым дзеячам народнага традыцыйнага мастацтва, этнахарэографам Міколам Козенкам. Гурт называўся "Берагіня". Гэтак жа назваў ён фестываль у Акцябрскім.

Слова "Берагіня" для мяне, як і для ўсіх буйных берагінцаў, — святое. Яно выражае найперш галоўную ідэю, якой была падпарадкавана дзейнасць нашага гурта: вывучаць, пераймаць, засвойваць, распаўсюджваць, а тым самым зберагаць ацалелыя напрыканцы XX стагоддзя ўзоры мясцовай народнай творчасці. З гэтай мэтай ладзіліся вандроўкі ва ўсе вёскі "школьнага мікрараёна" і за яго межы, арганізаваліся сустрэчы з носьбітамі традыцый, у школе была наладжана

робота этнаграфічнага напрамку. Удзельнікамі гурта за час яго дзейнасці сталі каля ста пяцідзесяці вучняў. Імі пераняты ад носьбітаў дзясяткі мясцовых сольных, парных і гуртавых танцаў, абрадавых і пазаабрадавых песень, узораў музычнага мастацтва, твораў апавядальніцкага жанру. Із тых фальклорных скарбы ўвайшлі ў рэпертуар калектыву і выконваліся "Берагіняй" ды яе салістамі ў шматлікіх варыянтах праграм, паказаных у раёне, вобласці, у рэспубліцы і за мяжой (у Францыі). Калектыву быў удзельнікам чатырох міжнародных фестывалю, якія ладзіліся ў Беларусі.

Наша "Берагіня" — гэта мадэль "Берагіні" Рудабельскай — унікальнага фестывалю, які з'яўдаўся тысячы беларускіх дзяцей і дарослых. "Берагіня" выхавала не толькі дзясяткі

ларусі са сваёй званіцы, беларуская ж біла пра сваё. Ісціна, як кажучы, пасярэдзіне. Напэўна, дадзеная канвенцыя была карысная і пры такіх рознагалоссях.

Язык да "Грэмі" давядзе

— Спачатку я хачу выказаць удзячнасць арганізатарам за тое, што яны сабралі нас, каб мы змаглі зразумець, што і як адбываецца ў айчыннай музычнай індустрыі, — адказаў арганізатар фестывалю "Вольнае паветра", дырэктар агенцтва "Лінія гукі" Уладзімір ШАБЛІНСКІ. — Парадаксальна, вядома, але самім нам стварыць нешта падобнае пакуль, мабыць, не пад сілу. Патрэбнасць такіх форумуаў у выглядзе абмену

самабытных мастацкіх калектываў у Акцябрскім раёне, не толькі нарадзіла "Рудабельскіх зорчак", але і паспрыяла росту ды сталенню вядомых ва ўсёй Беларусі гуртоў: расонскіх "Нежачак", любанскіх "Верабейкаў", лепельскіх "Сунічак", маладзёжных сталічных гуртоў, а таксама мётчанскай "Берагіні". І кожны калектыву прадстаўляў на фестывалі сваю рэгіянальную адметную мастацкую культуру, дэманстраваў традыцыю.

Мы былі ўдзельнікамі амаль усіх — ад першага да сёмага — рэспубліканскіх фестывалю "Берагіня" і бачылі, як ён мацнеў. Фестываль адметны і непаўторны шмат у чым. Па-першае, ён прадугледжвае сістэмную падрыхтоўку — удасканаленне выканальніцкага майстэрства і пастаяннае аднаўленне рэпертуару, а значыць, рухае наперад пошукавую дзейнасць і далейшае вывучэнне мясцовай фальклорнай спадчыны. Па-другое, "Берагіня" стварае магчымасці для самавыяўлення асобы кожнага удзельніка. Па-трэцяе, фестываль арганізуе інтэлектуальную працу сваіх удзельнікаў ды прыхільнікаў. І не толькі арганізуе. Яе надзвычай каштоўны, неацэнны здабытак — гэта навукова-практычная канферэнцыя "Традыцыйная культура і дзеці" з выданнем аднайменнага зборнікаў, якія не толькі сведчаць аб высокім узроўні фестывалю, але і прэтэндуюць на своеасаблівы фальклорны летапіс для наступных пакаленняў беларусаў.

Антаніна АБРАМОВІЧ, настаўнік Мётчанскага адукацыйна-педагогічнага комплексу: дзіцячы сад — сярэдняя школа Барысаўскі раён

думкамі спецыялістаў — відавочная. Як трэба дзейнічаць, куды рухацца, што і каго рухаць, як пазбегнуць памылак, як зарабіць — усё гэта рэчы актуальныя. Мы — і я гэта кажу аб прафесіяналах — настолькі мала інфармаваны пра тое, як працуе сусветная машына шоу-бізнесу, што, гледзячы на некаторых сваіх беларускіх калегаў, разумееш: збянтэжанаць часам бярэцца ад іх дылетанцтва, ад іх няўмення. Яны зноўку адкрываюць тое, што даўным-даўно адкрыта. А яшчэ часам — нежаданне мець зносіны адно з адным. Ты ж сам усё гэта тут бачыў. І дадзены форум... Як гэта... "Падыміце мне павекі..." Рэкамендацыі і парады дадзены, цяпер трэба зрабіць правільныя высновы і працаваць.

— **А беларуская шоу-індустрыя заслугоўвае размовы пра сябе ў такім фармаце?**

— Безумоўна. І, павер мне, грошы ў ёй круцяцца вялізныя. Абмяркоўваючы пытанні, асабліва прафесійныя, творчыя, калі хочаш, правільна казаць і пра фінансы, якія ўкладаюцца ў артыстаў, заробленыя на музыцы. А мы ўсё яшчэ сарамліва апускаем вочы долу і паніжаем голас, калі гаворка ідзе пра грошы. Варта казаць пра законы, што не дапамагаюць музычным бізнесменам, а, як мінімум, ускладняюць іх дзейнасць. Пра тое, як прадаваць нашых выканаўцаў у сябе ў краіне і за яе межамі.

— **Ты каго б "за бугор" прадаў з задавальненнем?**

— Фантастычную "Троіцу" — вось які нацыянальны набытак, мне падаецца, варта было б паказаць свету! Яны і прадаліся, цяпер жа, па-мойму, неяк менш...

— **"Троіца", "Троіца", "Троіца"... Акрамя "Троіцы", "Па-**

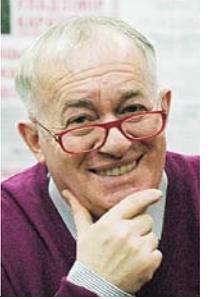
лаца" ў нас нешта ёсць яшчэ?! Беларускамоўнае, якое можна прадаць масаваму замежнаму глядачу?!

— Хіба "Альтанка". Там выдатная вакалістка Дар'я Лаўрэнцьева. Але... Я выкажу, хутчэй за ўсё, спрэчнае меркаванне. Беларускамоўныя музыканты, у сваёй аснове, людзі парадаксальныя: з аднаго боку, яны лічаць, што ім дастаткова існаваць у замкнёнай прасторы, несучы гэткую "выбранасць". З іншага ж, яны ўпэўнены, што прыналежнасць да беларускасці павінна аўтаматычна адкрываць перад імі ўсе дзверы: лэйблаў, фестываляў, СМІ. Але адной аўтэнтчнасці мала — патрэбен прадукт, патрэбна разуменне таго, на якую аўдыторыю ты працуеш. Зрэшты, гэта датычыцца ўсіх музыкантаў, і не важна, на якой мове яны спяваюць...

На маю думку...

Без магчымасці для манёўраў?

Міхаіл ФІНБЕРГ,
народны артыст Беларусі, дырэктар — мастацкі кіраўнік Заслужанага калектыву краіны "Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр", прафесар

Па тэлебачанні часта паказваюць шыкоўныя машыны і катэджы нашых так званых зорак шоу-бізнесу. Я не маю ні карэты, ні замка, жыву ў сціплай двухпакаёўцы. Мабыць, менавіта з гэтай прычыны мяне ў "культурных" перадачах амаль і не ўбачыш. Не, я не крыўдую, вядома, — няма калі... Але паколькі зайшла гаворка пра шоу-бізнес, хацеў бы нагадаць, што ў плане даходаў наш калектыву за мінулы год быў адным з лідараў — натуральна, у сваёй намінацыі.

Я ніколі не стамляюся паўтараць, што галоўны наш спонсар — дзяржава. І гэта заканамерна, бы мы робім менавіта дзяржаўную справу, спрыяючы развіццю ды папулярнага нацыянальнай культуры. У іншых эканамічных варунках было б немагчыма ладзіць тыя дабрачынныя і зусім некамерцыйныя імпрэзы, якія дазваляюць данесці высокае мастацтва да жыхароў малых гарадоў, людзей у пагонах, рабочых заводаў... Аднак гэты найважнейшы накірунак нашай дзейнасці зусім не замінае нам няблага зарабляць. Падкрэслію: мы не атрымліваем грошы — мы іх зарабляем!

Як гэта нам удаецца? Ды вельмі проста, ніякіх сакрэтаў няма. Увечары напярэдадні канцэрта трэба загрузіць фуру з абсталяваннем, а гэта 22 тоны! А сёмай раніцы калектыву займае месцы ў аўтобусах ды праўляецца ў горад М. Там адбываюцца канцэрты — не адзін, а адразу два. Потым — загрузка і вяртанне ў Мінск. Дадому трапляем дзесьці а трэцяй ночы. Наступным ранкам тэхперсанал будзе разгружаць абсталяванне, а музыканты — рэпэціраваць новую праграму...

Калі шмат працаваць, калі ставіцца да сваёй працы адказна, калі не ашукваць слухача, падсоўваючы яму нейкую халтуру (маўляў, для "правінцыі" і так пойдзе), ніякіх "сакрэтаў шоу-бізнесу" нават і не спатрэбіцца. Гэта як у сельскай гаспадарцы: калі будзеш араць, будзеш і есці. Трэба прыходзіць на работу вельмі рана, трэба ўвесь час пра яе думаць, трэба проста ёю жыць! У мяне няма часу ні на што іншае — скажам, наладжванне дабрабыту альбо свецкія раўты. Таму ў побыце лёгка задавальняюся мінімальным.

Увогуле, са штатным раскладам — вялікая праблема. Прыкладам, у нас ёсць камендант, які ахвотна выконваў бы і нейкія іншыя функцыі — той жа прыбіральшчыцы. Але паспрабуй ты гэта ўсё аформіць юрыдычна! На жаль, магчымасці для манёўраў у кіраўніка ўстановы культуры сёння вельмі вузкія, хаця толькі ён здатны дакладна бачыць свае патрэбы і прымаць рашэнні, найаптымальныя ў канкрэтнай сітуацыі.

Каб паспяваць усё рабіць, вельмі важна навучыцца даткліваму і сістэматычнаму планаванню. Назавіце мне наўздагад любую дату, і я скажу вам, чым у гэты дзень будзе займацца аркестр. У нас гастрольны графік на бягучы год ужо цалкам распісаны, цяпер завяршаем яго і на 2015-ты.

Кіраўнічае звяно нашага калектыву — усяго тры чалавекі: дырэктар, ён жа мастацкі кіраўнік, галоўны бухгалтар і адміністратар. А ўсяго ў штаце аркестра — 223 адзінкі. І нікога лішняга!

Увогуле, са штатным раскладам — вялікая праблема. Прыкладам, у нас ёсць камендант, які ахвотна выконваў бы і нейкія іншыя функцыі — той жа прыбіральшчыцы. Але паспрабуй ты гэта ўсё аформіць юрыдычна! На жаль, магчымасці для манёўраў у кіраўніка ўстановы культуры сёння вельмі вузкія, хаця толькі ён здатны дакладна бачыць свае патрэбы і прымаць рашэнні, найаптымальныя ў канкрэтнай сітуацыі.

Зразумела ж, патрэбы нашага вялікага калектыву — проста неверагодныя. Скажам, тыя ж сцэнічныя касцюмы. Вось прыходзіць новы музыкант, з ходу ўключаецца ў рэпетыцыйны працэс, неўзабаве яму ўжо выступаць на канцэрце... А каб яго апрануць, трэба аб'яўляць тэндар, чакаць вынікаў, падпісваць мноства паперак. Прычым, падкрэслію, усё "задавальненне" — нават не за бюджэтныя, а за ўласнааручна заробленыя грошы. На жаль, сёння ты не можаш проста прыйсці ў краму і набыць тое, што ёсць надзённая патрэба для калектыву. Я не кажу ўжо пра набыццё музычных інструментаў замежнай вытворчасці...

Прыкра, што гэтыя пытанні адымаюць шмат часу і высілкаў — тыя бяспечныя рэсурсы, якія можна было б патраціць куды больш карысна. І самае галоўнае: яны не спрыяюць той важнай справе, якую мы робім на карысць дзяржаве. Вядома, мы — людзі творчыя, і ніякія дробныя клопаты не здатныя сапсаваць нам настрой. Але... Лепш, каб іх не было.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) альбо [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby)!

ВОСЬ КАЛІЗІЯ...

Уладзімір ШАБЛІНСКІ:

"Беларускамоўныя музыканты, у сваёй аснове, людзі парадаксальныя: з аднаго боку, яны лічаць, што ім дастаткова існаваць у замкнёнай прасторы, несучы гэткую "выбранасць". З іншага ж, яны ўпэўнены, што прыналежнасць да беларускасці павінна аўтаматычна адкрываць перад імі ўсе дзверы: лэйблаў, фестываляў, СМІ. Але адной аўтэнтчнасці мала — патрэбен прадукт, патрэбна разуменне таго, на якую аўдыторыю ты працуеш".

Вяртаючыся да надрукаванага

Тут пахаваны падмурак дома...

"Артыкулы Ільі Свірына ў "Культуры" я заўсёды чытаю з вялікай цікавасцю. У №8/2014 ён піша аб скульптуры "Дарога ў будучыню" ў мінскім парку Перамогі і мемарыяльным знаку на месцы дома, дзе нарадзіўся Максім Багдановіч. Пераважна крытычныя водгукі на з'яўленне гэтых твораў аўтар схільны тлумачыць "непрызнаным чачаенасцю публікі да рваных ліній і паржаўленага металу". Такое тлумачэнне падаецца мне вельмі спрошчаным, бо па-за ўвагай засталіся вельмі прынцыповыя праблемы.

Па-першае — гэта суадносіны твора і яго ачачэння. Адна справа — твор, які разлічаны на часовую дэманстрацыю на выстаўках, і зусім іншая — калі ён прызначаны для доўгатэрміновага існавання ў канкрэтным архітэктурна-ландшафтным асяроддзі, калі бяспрэчны поспех немагчымы без уліку асаблівасцей канкрэтнага ачачэння. Такого стаўлення не было ні ў першым, ні ў другім выпадку, пра якія ідзе размова. Таму абодва творы не зрабіліся арганічнай часткай прасторы, у якой яны размешчаны. Яны выглядаюць несумаштабна і не на сваім месцы. Напрыклад, "Дарога ў будучыню" сама па сабе — кампазіцыя выразная, і яны вельмі эфектна глядзелася б ва ўрбаністычным асяроддзі, на фоне сучаснага пабудовы.

Па-другое — гэта праблема несупадзення прадэклараваных аўтарамі твораў намераў і сэнсаў з уражаннямі глядачоў, з непажаданымі асацыяцыямі. Сама форма твора "Дарога ў будучыню", на фоне свайго архітэктурнага і прыроднага ачачэння, падказвае ўбачыць у ім стройныя абеліскі, што стаў ахвярай жорсткай стыхіі. Мемарыяльны знак на месцы дома Максіма Багдановіча, грувацкі і казённы па духу, выклікае адначасова асацыяцыі і з аўтобусным прыпынкам, і з дошкай гонару, і з надмагільным помнікам. А вось ніякіх асацыяцый з творчасцю нашага Вялікага Паэта, з часамі яго жыцця тут не ўзнікае, на вялікі жаль.

Залічанаць у шэрагі *contemporary art* не павінна стаць індальгенцыяй на ігнараванне гармоніі асяроддзя — вялікай культурнай каштоўнасці.

Ігар БАЙЦОЎ, архітэктар
Мінск"

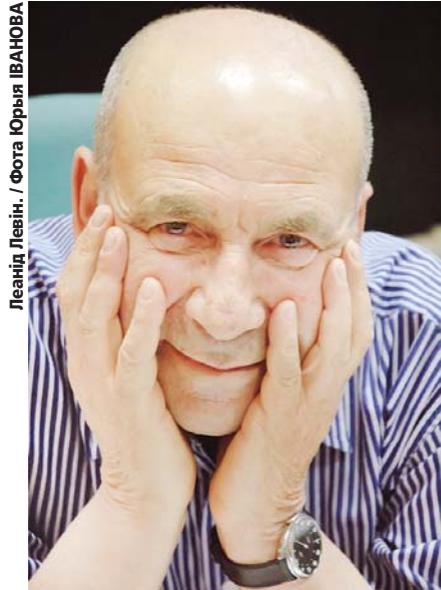
Скульптурная кампазіцыя на месцы дома, дзе нарадзіўся Максім Багдановіч. / Фота Юрыя ІВАНОВА

Мемарыял "Хатынь". / Фота Юрыя ІВАНОВА

Траецкае прадмесце.

Леанід Левін. / Фота Юрыя ІВАНОВА

У першы дзень вясны
памёр заслужаны
архітэктар краіны
Леанід Левін...

Гісторыя ягонымі вачыма...

Згадваем знакавыя аб'екты,
спраектаваныя Майстрам.

Леанід Левін (другі справа) з калегамі ў час падрыхтоўкі помніка Янку Купалу ў Мінску. / Фота archives.gov.by

Фрагмент мемарыялу ў Чырвоным Беразе.

Мемарыял "Яма" ў Мінску.

Леанід Левін і Анатоль Анікейчык на мемарыяле "Прарыў". / Фота Юрыя ІВАНОВА

Міколу Прашковічу
"На Беларусі
Пчолы, як гусі", —
Прыгадваў зямляк у выраі.
Зоры спелі, зоры гаслі,
Мох зязюльчын
рос на вываратнях.
"Ём сырую зайчыну
Ды люблю Айчыну!" —
Прысягаў паўстанец
нябёсам.

Дзверы
дню маладому
расчынены —
Расой ішла песня босая:
"Я здыму парчу,
Ножкі абвярчу...
Песню азяблую
Сагрэць хачу..."
Торкнецца ў крыгу
лыч карасіны,
Сонную роўнядзь успеніць.
Згару я
на вейцы тваёй
расінкай,
Беларусь —
мая мова і песня.
1962 г.

Абы не адчуць:
— Нялюбый...
Абы не пачуць:
— Звычайны...
1976 г.

Святло
(Ушацкае паданне)
Яны сядзелі каля агню,
Кармілі галодны агонь
ламаччам.
І сын раптоўна
схапіў галаўню,
І торкнуў, гарачую,
Ў вочы матчыны.
Усе былі ў першабытным стане:
Агонь,
І людзі,
І ноч у сутане.
Агонь ні на што не зважаў,
Балюючы,
Ды стала светла аслеплай начы
Ад крыку матчынага балючага:
— Сыночак, рукі не апячы!..
1978 г.

Матчына песня,
Ты ў полі гарбела,
На маразах у чужыне гібела,

І ваша жыццё, як лучына
скіпкая,
Не ўгрэе нябеснай столі.
Прыішлі, каб пайсці са сваёй
таемнасцю.
Рухавы туман растане.
Дык хочь саміх сябе
ўзаемнасцю
Сагрэйце на развітанне.
1992 — 1993 гг.

Жаданне
Нябыт абыякава ўсё праглыне.
Я цешыцца
Марнай надзеяй гатовы,
Што нехта захоча
Сказаць пра мяне:
Ён быў на паслугах
У матчынай мовы.
1998 г.

In memoriam
Над Беларуссю
Сонца марудна ўстае,
І спяшаецца за навалай навала.
Адам Міцкевіч паліць
Беларускія вершы свае,
Каб напісаў іх Янка Купала...
2000 г.

2 сакавіка не стала народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна...

Кайсыну Куліеву
Няма народаў малых —
Бываюць малыя паэты.

Паэт — неспакою слых:
Ён чуе травінкі ў скальях
І грукат сэрца планеты.

Будзь сынам у шчасці й журбе,
Хай шчодрыцца
сціплай праца,
Хай зайздрасць душу
не шкрабе, —
Народу сплаці, што табе
Дазволіў паэтам назвацца!
Залётнага ветру павеў
Не ўхмурыць крамянага лета.
Скептыка выпалі, гнеў, —
Каб вывучыць мову схацеў
І думаў на мове паэта!

Паэтава ймя нездарма
Край носіць, паэтам апеты.
А песня не носіць ярма.

Народаў малых няма!
Бываюць малыя паэты...
1974 г.

Долі інакшай не трэба зямной,
Сэрца пагоднее ад сучашэння:
Родная мова ступала за мной
Ад калыханкі
Да галашэння...
1975 г.

Перунамі жагнаныя абразы —
Перастылі азёры прадонна.
Выспу смутку майго
Ледзяняць маразы:
Мама ў зямлі сцюдзёна...
1975 г.

Я стану, як стэп, салёны,
Нібы Ледавіты,
Шквальны,
Каб толькі пачуць:
— Шалёны!
Каб толькі пачуць:
— Ненармальны...
Растаю боязі льдзіны,
Садзьму
Недаверу барханы,
Каб толькі пачуць:
— Адзіны!
Каб толькі пачуць:
— Каханы...
Гатоў на любыя згубы,
Каб моўклі губы адчаю,

"Нікому нічога не будзьце віннымі, апроч узаемнай любові..."

У баразёнцы на міг спачувала.
Болю не трэба было
дабаўляць.
Рук ты не чула,
Але спачувала,
Што ў перапёлкі
ножкі баляць...
1979 г.

Загрулі ў травах
Сноў грузавікі,
Што везлі ў дамавінах
галашэнне.

А ў партызанскім краі павукі
Дагэтуль вяжуць сеткі,
Як мішэні.
1980 г.

Вучыць не трэба маладых,
Ні лашчыць,
Ні даваць пад дых,
Ім думаць
Трэба даць магчымасць.

Дзяліць не трэба маладых
На гнедых,
Шэрых,
На рудых, —
Абы яны былі з вачыма.

Дзе дзёрзкасць і непрымірэнне,
Нібыта ў першы
дзень тварэння...
[1980-я]

З цыкла "Следам апостала Паўла"

Азёры ніяк не развесці
вінамі —
Слабое віно любое.
Нікому нічога не будзьце
віннымі,
Апроч узаемнай любові.

Дзяліцеся ласкі нячэрствай
скібкаю,
Вы — госці ў гэтым застоллі.

Нябёсы мастаку, як ліхвары,
Час пазычаюць,
Каб паспеў адбыцца,
А не абы адбыць
наканаванне,
Тут, на зямлі, штодня
Ісці з гары
Туды,
Дзе неўміручая крыніца
Вясёла зазвініць на развітанне.

Па незямных мастах
Свой цень мастак
У сваты пасылае да надзеі,
Каб доўг вярнуць свой
З гакам і не позна.
Бяроза радасці
на веснавых лістах
Калыша цішыню і маладзее.

Ад прымакоў
у Вечнасці завозна...
2006 г.

Ты сабе, душа,
Свабодна лётай.
Я дабуду тут
Зямную рату.
Чую, кліча мама
З неахвотай.
Клікала не так,
Бывала ў хату...
2009 г.

З дзённіка бяссонніцы

Круціць жорны
недаспаны гром.
П'яны дождж праз
ручайкі скача.
Ноч ідзе з пагаслым
ліхтаром.
— Хто схіліўся нада мной?
— Вушача...

Гэты здымак вельмі любіў сам Барадулін. / Фота Сяргея ШАПРАНА

У сёлетнім плане аптымізацыі сеткі арганізацый культуры, іх штатнай колькасці, функцыянальных аб'язкаў, сярод іншага, пазначана, што да канца 2014-га трэба рэарганізаваць раённыя метадычныя цэнтры культурна-асветніцкай работы, у тым ліку — з перадачай іх функцый іншым установам культуры... Будзем спадзявацца, што аптымізацыя з рэарганізацыяй — не сінонімы слова “скарачэнне”. Дый пра якую тут эканамічную выгоду можа ісці гаворка, калі раённы метадыст (у ідэале — разумнік, крэатыўшчык, акумулятар ідэй, не толькі тэарэтык, але і практык найвышэйшага кшталту) атрымлівае заробак меншы, чым у сельскага работніка культуры. Скарачаць ягоную стаўку — толькі справе шкодзіць. Хоць і не адмаўляем таго, што з цягам часу “прасунуты” ды высокаадукаваны сельскі работнік культуры даслужыцца да звання, скажам, дырэктара СДК — метадыста і стане “ўласным метадыстам” ад райметацэнтра ў роднай і суседніх вёсках. Чым не перспектыва сапраўднай кадравай аптымізацыі?

Чым жыве на сёння райметацэнтр, пра якія перспектывы марыць і з якімі праблемамі змагаецца? Да абмеркавання гэтых пытанняў у фармаце он-лайн-канферэнцыі мы запрасілі дырэктара Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Кацярыну ЛАБУКА, начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Клічаўскага райвыканкама Уладзіміра ВААКСА, вядучага метадыста па народных традыцыях і абрадах Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці Людмілу МЕЛЬНИКАВУ, дырэктара Ганцавіцкага райметацэнтра Алу ЗАНЬКА.

“Аптымізацыя” і “рэарганізацыя” — не сінонімы “скарачэння”

Ala Zanka: “А мы ўжо прынялі рашэнне аб’яднаць установы ў Цэнтралізаваную клубную сістэму. Ёсць ужо і Палажэнне. Цэнтралізацыя павінна прайсці да ліпеня. Варыянты і схемы цяпер прапрацоўваем. Магчыма, гэта будзе аб’яднанне метадычнай структуры з Цэнтрам вольнага часу і адпычынку. Але больш аптымальнай падаецца ЦКС, куды ўвойдуць сельскія і гарадская ўстановы, а на чале застанеца метацэнтр”.

Yaugen Ragin: “І якая карысць ад таго, што вы станеце юрасобай?”

Ala Zanka: “Пасля скарачэння нерэнтабельных клубаў фінансавыя ўліванні будуць канцэнтраваны ў новай цэнтралізаванай сістэме. Можна будзе выкарыстоўваць іх дыферэнцыравана: і базу паляпшаць, і рэгуляваць аплату работнікаў. Напэўна, і кадравыя пытанні будуць вырашацца ў межах ЦКС (цяпер імі займаецца сектар культуры нашага аддзела)”.

Yaugen Ragin: “На сёння штосьці варта змяняць у “тэхналогіі” вашай дзейнасці? Нешта, мабыць, састарэла і патрабуе мадэрнізацыі?”

Ala Zanka: “Я змяніла б штаты метадычнага цэнтра, бо час патрабуе пастаяннай навізны. А менеджараў і праграмістаў мець пакуль не можам. Работа з сайтамі, Інтэрнэтам патрабуе спецыфічных ведаў. Натуральна, “жанравыя” метадысты павінны застацца, бо мы ж не можам пагоршыць якасць сваёй работы. Найпершая задача — удасканаленне за кошт уласных сродкаў... Метадысты, я лічу, — не толькі самадастатковыя спецыялісты, яны гэтую самадастатковасць “прышчэпліваюць”

Ala Zanka: “Я змяніла б штаты метадычнага цэнтра, бо час патрабуе навізны. А менеджараў і праграмістаў мець не можам. Работа з сайтамі, Інтэрнэтам патрабуе спецыфічных ведаў. Натуральна, “жанравыя” метадысты павінны застацца, бо мы ж не можам пагоршыць якасць работы. Найпершая задача — удасканаленне за кошт уласных сродкаў... Метадысты, я лічу, — не толькі самадастатковыя спецыялісты, яны гэтую самадастатковасць “прышчэпліваюць” да замацаваных устаноў. Інакш кажучы, мы імкнёмся да непадобнасці, брэндавасці клубаў. Толькі сем працэнтаў нашых работнікаў маюць спецыяльную адукацыю, нават сям-там у аграгарадках. Як ім абысціся без метадыстаў?”

да замацаваных устаноў. Інакш кажучы, мы імкнёмся да непадобнасці, брэндавасці клубаў. Натуральна, абавязак цяжкі. Толькі сем працэнтаў нашых работнікаў маюць спецыяльную адукацыю, нават сям-там у аграгарадках. Як ім абысціся без метадыстаў?”

Uladzimir Vaaks: “У нас няма метадычнага цэнтра, нават аддзела такога няма. Проста пры раённым ДOME культуры працуе некалькі метадыстаў, якія абслугоўваюць і раён. Справа ў тым, што ў нас на сяле толькі 15 клубных устаноў. Уся метадычная інфармацыя з абласнога метадычнага цэнтра паступае ў РДК, а потым распаўсюджаецца па раёне. Гэтак жа потым і збіраецца. Курыраванне сяла і горада, вучоба кадраў — абавязковыя і пастаянныя”.

Yaugen Ragin: “І пры ўсім пры гэтым заробак метадыста — адзін з мінімальнага ў галіне...”

Uladzimir Vaaks: “Мы для сябе вось як вырашаем гэтую

Yaugen Ragin: “Вы не разглядалі магчымасць стварэння ЦКС?”

Katsiaryna Labuka: “Тут ёсць маленькі нюанс. Цэнтралізаваная сістэма таксама павінна на чымсьці базавацца. РМЦ не маюць сваёй базы, і метадысты адразу губляюць у групе па аплаце працы”.

Yaugen Ragin: “Значыць, людзей і іх грошы вы не згубілі?”

Katsiaryna Labuka: “Кемлівыя начальнікі аддзелаў пакінулі поўную структуру РМЦ, але назвалі яго пасля зліцця “адзел традыцыйнай культуры”.

Yaugen Ragin: “Якой бачыцца тут перспектыва? Мо варта ліквідаваць раённыя метадычныя цэнтры і ўзбуініць абласныя?”

Katsiaryna Labuka: “Сумняваюся. Нават цяпер вельмі баюся згубіць сельскія дамы культуры... Для таго, каб ваша тэорыя набыла практычнае ўвасабленне абласной метадычнай структуры, патрэбны мабільны парк...”

Раённага метадыста выклікалі?

проблему. Прэміруем метадыстаў з фонду эканоміі зароботнай платы ЦКС. Гэта адзін з плюсаў клубнай цэнтралізацыі”.

Yaugen Ragin: “Пытанне тэарэтычнага характару. А можна пазбавіцца ад раённых метадыстаў увогуле і абысціся толькі абласнымі?”

Uladzimir Vaaks: “Маё меркаванне такое: без раённых метадыстаў — не абысціся. Яны павінны збіраць ідэі з усяго свету і ўкараняць іх пасля адаптацыі ў сябе. Па-другое, на іхніх плячах трымаецца бясконцы паток справаздачнасці, які можа нас проста змыць”.

Katsiaryna Labuka: “І ў нас працэс рэарганізацыі пайшоў ужо. Але ставімся да яго вельмі дыферэнцыравана. І тут трэба чымсьці абавязкова ахвяраваць: або РДК, або РМЦ. У тым раёне, дзе даволі моцныя метадысты, пераважае роля метадычнага цэнтра. Ягоны дырэктар курыруе і горад, і сяло. Аднак, як пазначала практыка, магчымыя і іншыя дзейсныя варыянты. Да прыкладу, у Шумілінскім раёне ўсё арганізавана вельмі аптымальна. Справа ў тым, што там цудоўны эканаміст, які дэтальна пралічыў сітуацыю і зрабіў так, каб і на сяле людзі не згубілі ні надбаўку, ні грошай у зароботнай плаце. У выніку РДК зліўся з РМЦ, і гэтую структуру ўзначаліў дырэктар Дома культуры, а кіраўнік метадычнага цэнтра стаў яго намеснікам. Метацэнтр у поўным складзе стаў аддзелам клубнай установы, якая займала назву “Шумілінскі цэнтр культуры”. У склад яе ўвайшлі РДК і РМЦ ды плюс гаспадарчы адзел. Сельскія ўстановы працуюць па сваёй групе аплаты працы. Гэта стымулюе”.

Yaugen Ragin: “Ваш абласны метадычны цэнтр выгодна адрозніваецца ад іншых тым, што вы пастаянна і сістэмна падштурхоўваеце раёны да ўдзелу ў самых розных творчых праектах, якія вось гэтую метадычную жылку і развіваюць на месцах. Што прыдумалі апошнім часам?”

Katsiaryna Labuka: “У гонар свайго 75-годдзя мы вырашылі рэалізаваць некалькі праектаў: конкурс аўтаклубаў і конкурс “Клубны майстар” з некалькімі этапамі”.

Liudmila Melnikava: “Сваімі найпершымі абавязкамі лічу інфармацыйнае і кансультацыйна-метадычнае забеспячэнне

Katsiaryna Labuka: “Ёсць яшчэ варыянты аптымізацыі метадычнай дапамогі. Да прыкладу, калі ёсць Дом культуры з магутным кадравым начыннем, чаму б да яго не далучыць у плане метадычнага абслугоўвання нейкі сельскі клуб? Пры такой куставой сістэме мацнейшы можа дапамагаць слабейшаму і без падключэння метадыстаў. Па гэтым шляху спрабуе ісці Орша. Не ведаю, ці атрымаецца, бо там слабая база... І яшчэ варыянт: зліццё, скажам, СДК, ДШМ і сельскай бібліятэкі ў адну юрыдычную асобу. Такая ўстанова таксама можа стаць самадастатковай ў плане метадычнага забеспячэння”.

раёнаў (кожны павінен ведаць, у якім кірунку сёння трэба працаваць), вучобу з дыферэнцыраваным падыходам (пачынаем з календарна-земляробчых і сямейна-бытавых святаў, пераходзім на легенды і паданні, потым — на міфалогію...). Разам з раённымі калегамі мы ладзім фальклорныя экспедыцыі. Займаюся аналітычна-даследчай работай, папулярызацыяй традыцыйнай культуры...”

Yaugen Ragin: “Ну а кантроль?”

Liudmila Melnikava: “Канешне ж, і ён. Ладзім маніторынг кожнага праведзенага свята, што бытуе ў жывой традыцыі. Раім, дапамагаем, падтрымліваем...”

Yaugen Ragin: “Якой жывой справай заняты зараз?”

Liudmila Melnikava: “Працуем над этнапраектамі, прыкідваем, які турпрадукт можна прапанаваць беларускім і замежным турыстам. Гэтым цэнтр займаецца ўпершыню, сёе-тое па Хойніцкім раёне ўжо зроблена. І такі досвед паказаў, што нам не хапае пасаду культурганізатара, менеджара. А менавіта ж яны павінны займацца рэалізацыяй культурнага прадукту”.

■ Ад рэдакцыі

Узнятая тэма, як падаецца, цікавіць многіх нашых чытачоў. Таму ў наступных нумарах мы працягнем публікацыі, звязаныя з праблемамі і перспектывамі раённых метадычных структур. Хацелася б, каб на гэты конт выказаліся метадысты з іншых раёнаў, абласцей, а таксама — прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

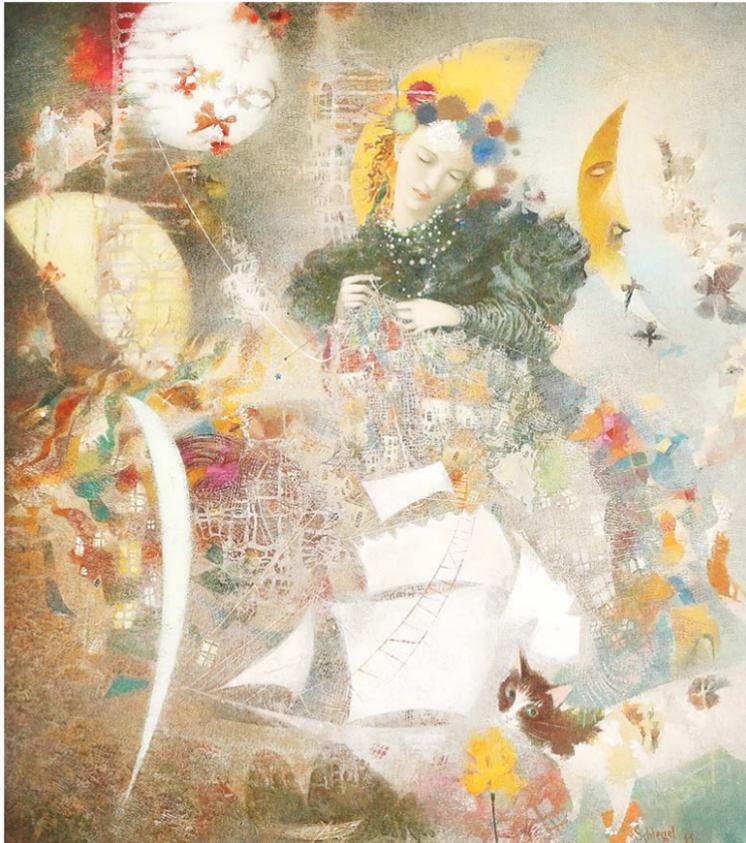
Мастыхін

Мінская галерэя “Мастацтва” Беларускага саюза мастакоў зладзіла выстаўку “Алфавіт” беларускай мастачкі Алены Шлегель. Нагадаем, не так даўно яе работы дэманстраваліся ў галерэях Светлагорска і Гомеля.

Яшчэ ў чатырохгадовым узросце маленькая дзяўчынка Аленка на пытанне бацькоў, кім хоча стаць, упэўнена адказала: мастачкай. Так яна паступова і ішла да галоўнай мэты свайго жыцця. Спачатку навучалася ў Мінскім мастацкім вучылішчы імя А.Глебава, а потым — у Беларускай дзяржаўнай тэатральна-мастацкай інстытуце на спецыяльнасці “Манументальна-дэкаратыўнае мастацтва”. Сярод работ сакурснікаў творы Алены вылучаліся незвычайным светаўспрыманнем. Спалучаючы простыя рэчы з абстрактнай прасторай, карціны мастачкі выглядаюць як фантастычныя апавяданні, але адначасова сучасныя, зразумелыя.

Алена Шлегель набыла свой уласны почырк, што пазнаецца адразу. Ейнае натхненне — гэта міфы і казкі, любоў да якіх яна захавала яшчэ з дзяцінства. Кожная яе работа — маленькая гісторыя. На палотнах набываюць рэальнасць узнёслыя і паэтычныя вобразы, фантазіі і сны самой творцы. Мастачка надае стылю, у якім працуе, незвычайнае вызначэнне: “куртуазны раман-

“Алфавіт”, скроены з мрояў

А.Шлегель. “Рукадзельніца”.

А.Шлегель. “Калекцыя 2”.

тизм”. І сапраўды: гэта жывапіс з жаночым характарам — лірычны, тонкі, элегантны, прасякнуты арыстакратычным духам.

“Алфавіт” — назва выстаўкі і цэнтральнай карціны экспазіцыі. Пад час разгляду ўсіх дэталей, сімвалаў і дробязей здаецца,

што трапляеш у іншае вымярэнне. Спакоем прасякнуты палотны “Настальгія”, “Краіна мрояў”, “Рукадзельніца”. У фарбы чараўніца-мастачка быццам дала месячнае святло. У работах “Маскарад”, “Калекцыя — 1,2”, “Юдзіф”, “Паядынак” — інтры-

гуючая, таямнічая атмасфера, якая абуджае пачуцці і запальвае сэрцы. Другой асаблівасцю твораў Алены з’яўляецца насычаны каларыт. Колеры знаходзяцца ў асобай раўнавазе, парадку і гармоніі адно з адным. Уся гэтая шматкаляровасць ства-

рае радаснае адчуванне свята і ўрачыстасці, а казачныя сюжэты даюць магчымасць адысці ад праблем рэчаіснасці і крыху памарыць...

Ульяна ФЯДОТАВА,
супрацоўнік галерэі “Мастацтва”,
мастацтвазнаўца

Бамонд: опера, балет

У Вялікім тэатры — чарговая прэм’ера: опера Дж.Вердзі “Рыгалета”. Некаторыя нават здзіўляюцца: маўляў, якая прэм’ера, калі гэты спектакль літаральна не сыходзіць з афіш! Так і ёсць. Асабіста я памятаю не адну, а тры ранейшыя беларускія пастаноўкі. Але цяперашняя, увасобленая сумесна з эстонскай творчай камандай, — папраўдзе новая. І цалкам адпавядае прыказцы пра тое, што новае — гэта добра забытае старое.

Надзея БУНЦЭВІЧ

У мінулай пастаноўцы сцэна ўяўляла з сябе трохі скасабочаны калідор “у нікуды”, але з мноствам дзвярэй. У пазамінулай Джыльда і Герцаг раз’язджалі на вялізных станках. А тыя аднойчы зрушылі з месца так раптоўна ды спрытна, што Наталля Кастэнка аднойчы ледзь не павалілася, і Уладзімір Экнадзіёсаў, смеючыся, потым суцяшаў яе за кулісамі: “Падумаеш, “пракаціць” цябе вырашылі!”. У абедзвюх пастаноўках неперарывна рыгалета быў светлай памяці Аркадзь Саўчанка. І колькі ні намагаўся Юрый Аляксандраў “перагледзец” паводзіны дадзенага героя, прыпісаўшы яму ледзь не інцэст, гэты спявак ішоў насуперак такому рэжысёрскаму замаху на высякародную, прыцягальную музыку.

У цяперашняй пастаноўцы “ісці насуперак” не даводзіцца нікому. На першы погляд, яна даволі традыцыйная. Сцэнаграфія Ганны Контэк спалучае сімвалізм не з мінімалізмам, а з так званым новым рэалізмам, што працягвае лепшыя рэалістычныя традыцыі, насамрэч вельмі і вельмі далёкія ад быццам бы “рэалістычнай” опернай вямпукі. Паваротнае кола тут прызначана не толькі для таго, каб хутка змяняць антураж, — яно становіцца сімвалам шляху, які праходзіць Рыгалета ад дома да працы. Адкрываючы адны дзверы за другімі, мінаючы вузкую крывую вулачку, аправаючы “працоўнае адзенне” блазна, ён на нашых вачах ператвараецца са звычайнага чалавека і клапатлівага бацькі ў бязлітаснага насмешніка. І, карыстаючыся заступніцтвам Герцага, дазваляе сабе жорстка здэкавацца з людзей, нават ахінутых горам. Паваротнае кола, такім чынам, сімвалізуе яшчэ і два бакі аднаго медалю. Менавіта такімі,

Вердзі правакуе на...

Сцэна са спектакля “Рыгалета”. / Фота прадастаўлена тэатрам

Рэалізм, рэлятывізм ды іншыя “-ізмы”

па-рэлятывісцку неадназначнымі, аказваюцца героі аповеду: усе яны нясуць у сабе і дабро, і зло.

Чорна-бела-чырвоная палітра сцэнічных строяў аздабляецца хіба колерам бардо (як “варыяцыяй” на чырвоны) і адценнямі карычневага (як “пераходнага” паміж чорным і бардовым). А сіне-блакітна-фіялетавае спалучэнне ў Джыльды, пераагранутай мужчынам, канчаткова адасобіць гэтую геарайню ад астатніх. Таму яе фінальныя спевы аднекуль “з нябёс” стануцца куды больш рэалістычнымі, чым звыклы варыянт, калі яна памірае на руках у бацькі.

Няма ў спектаклі ні традыцыйнай раскошы ды зьяяна-бляску палацавых апартаментнаў, ні раптоўнай цемры пры з’яўленні Мантэроне з яго праклёнамі, ні гарба ў Рыгалета: кульгае ды горбіцца ён, калі “гарбее” на працы. Усе знешнія эфекты, уключаючы праслаўтую “дзвіжуку” і светлавыя “фокусы”, рэжысёр (ён жа мастак

па святле) Неэме Кунінгас адсоўвае на другі план. Харавыя сцэны, здавалася б, увогуле вырашаны статычна, што ў оперы даўно ўжо “не модна”. Але замест мільгацення перад вачыма, якое на пэўным этапе пачынае ўспрымацца таксама як статыка, толькі пярэстая, спектакль ажывае тонкімі псіхалагічнымі рухамі, што адбываюцца ў душы персанажаў. Твор, завучаны публікай ледзь не на памяць, прачытваецца наноў, ён — краенае, вымушае не толькі атрымліваць асалоду ад спеваў ды музыкі, але і перажываць за лёс герояў, пакутаваць разам з імі. І, хаця фінал даўно вядомы, — да апошняга імгнення шукаць ды знаходзіць нявыкарыстаныя героямі магчымасці бяскроўнай развязкі. “Нябачная” быццам бы рэжысура (маўляў, ну што ён там паставіў? Ніхто ж не бегае па сцэне!) дасягае галоўнага: глядзець спектакль — цікава. Ён зроблены не адно для прыхільнікаў музыкі. Гэта — папраўдзе сямейны спектакль, прызначаны

для падлеткаў з бацькамі. Яго наведанне можа справакаваць далейшую размову “па душах”, дапамагчы ім зразумець адно аднаго, не паўтарыўшы ўбачаных памылак. А яшчэ гэты спектакль у поўным сэнсе слова — гістарычны. Справа не ў тым, наколькі дакладна ён перадае подых даўніны, а ў тым, якія паралелі выклікае з гісторыяй — з тымі ж сталінскімі рэпрэсіямі, нават з фашызмам. Бо ў паветры лунае пытанне: наколькі вінаватая тыя, хто “ўсяго толькі выконваў загады”? Спектакль — яшчэ і пра іх гістарычны лёс, хаця дзеянне ў ім і не перанесена ў сучаснасць. Нарэшце, ён глыбока філасофскі, прычым рыхтуе публіку да сімвалістычных вобразаў жыцця і смерці паступова, ужо праз выяву чэрапа, што ўпрыгожвае жазло блазна.

Данесці ўсе гэтыя дэталі да ўдумлівай публікі дапамагаюць артысты Уладзімір Пятроў, Сяргей Франкоўскі, Таццяна Гаўрылава, Алег Мельнікаў, Аксана Волкава, Васіль Кавальчук, Наталля Акініна. І гэта толькі першы склад, а ўсяго падрыхтавана іх — тры. Знойдзены нават індывідуальнасці другасных, эпізядычных персанажаў у атачэнні Герцага. Хор гучыць выдатна (хормайстар — Ніна Ламановіч), прыцягваюць увагу выразныя аркестравыя сола. Дырыжор Віктар Пласкіна знаходзіць нечаканыя акцэнты: знакаміты хор “E la corte” (“Цішэй, цішэй”) вымушае задумацца, наколькі Вердзі быў “прадвеснікам” аперэты.

Усе ўдзельнікі спектакля сталі сапраўднымі аднадумцамі, а інтэлігентная манера рэжысёра, умелнае абыходзіцца без рэзкіх камандных метадаў скарылі трупы канчаткова. Гэткая “добрай феяй” стала для спевакоў і мастачка. Бо прыдуманая ёй жорсткая, крыху закружленая канструкцыя, падобная на ракавінку, найлепшым чынам спрыяе акустыцы, стварае атмасферу давернасці, а не проста пышна-пахлівага відовішча. Застаецца спадзявацца, што з цягам часу пастаноўка складзецца канчаткова, з адшліфаванасцю ўсіх дэталей ва ўсіх складах. Такому спектаклю, безумоўна, наканавана доўгае жыццё і прыязнасць публікі.

У Нацыянальным гістарычным музеі працуе юбілейная выстаўка жывапісных твораў Аляксея Панцюка-Жукоўскага пад назвай "Мелодыя стагоддзяў". Менавіта такім падарункам удзячным глядачам вядомы мастак адзначыў сваё 60-годдзе.

Барыс КРЭПАК

Вось што кажа пра сваю выстаўку сам аўтар: "Гэтая выстаўка — мае пачуцці, мае разважанні, мае стаўленне як мастака да свайго народа, да свайой краіны, да сваіх бацькоў, да таго месца, дзе я нарадзіўся і вырас... Мне падабаюцца розныя кірункі і формы станковага жывапісу, але ж я выбраў у творчасці свой, рэалістычны, кірунак, таму што лічу: рэалістычнае мастацтва — гэта гісторыя, адлюстраваная ў мастацкіх вобразах, наша мінулае і дзень сённяшні. Дзякуючы такому мастацтву глядач не толькі любуецца каларыстычным, пластычным строем таго або іншага твора, а можа перанесціся ў час мінулы з яго героямі і ўзірацца ў сучаснасць, у тую, часам блізкую, знаёмыя сэрцу родныя вобразы, створаныя аўтарам. Ды як яшчэ можна напісаць блізкага, дарагога табе чалавека, маці, тваю каханую або гістарычную асобу, выказаць свае думкі, разважанні на пэўную тэму больш выразна, больш праўдападобна, як не рэалістычнымі сродкамі? На свайой выстаўцы я сабраў работы за розныя гады маёй творчасці..."

І сапраўды, у экспазіцыі прадстаўлена звыш 60 жывапісных твораў, пачынаючы ад часу студэнцтва аўтара ("Нацюрморт зямлі", "За пражай", "Вясковы нацюрморт") і заканчваючы работамі апошніх гадоў ("Восень", "Мелодыя стагоддзяў", "Зімовы вечар"). Прычым трэць — новыя палотны, якія раней не дэманстраваліся. Адрэзу скажу: экспазіцыя, з майго пункта гледжання, не зусім роўная. Некаторыя фігуратыўныя палотны, дзе пераважае розум, штучная, мала апраўданая алего-

рыя ці метафара, так бы мовіць, выпадаюць са звыклага стылістычнага і псіхалагічнага "фармату" творчасці мастака, і таму не вельмі пераканаўчыя, асабліва ў параўнанні з удалымі работамі на вясковую тэму, душэўна і духоўна блізкую жывапіску. Ды і сам мастак кажа: "Выхаваны вёскай (ён нарадзіўся ў Бабунічах Петрыкаўскага раёна, што на Гомельшчыне. — **Б.К.**), увабраўшы ў сябе яе звычаі, яе культурнае асяроддзе, я не магу ад яго адмовіцца, і ад адной работы да другой зноў і зноў

вяртаюся да тэмы малой радзімы...". Вось тут ён мае рацыю. І таму ў такіх палотнах, як "Ля матчынага парога", "Мой родны кут", "У мроях дзяцінства", "Мелодыя стагоддзяў", "Бабіна лета. Бульба", "Ля бабульчынага куфра", "Пад мірным небам" аўтар з найбольшай адкрытасцю і выразнасцю, эмацыйнасцю і душэўнасцю выяўляе сваё стаўленне да свету, свой строй этычных ды эстэтычных поглядаў. Такая ж канцэпцыя — і ў вясковых нацюрмортах, гранічна адшліфаваных, адточаных, лю-

боўна намалёваных. Некаторыя з іх па сваім вобразным ладзе і прафесійным майстэрстве не саступаюць фігуратыўным палотнам ("Нацюрн", "Нацюрморт з бульбай і рабінавым напоем", "Успамін", "Вясковы нацюрморт"). Сагрэтыя сардэчнай цеплынёй мастака, яны звяртаюцца да чалавека і дапаўняюць створаную пра яго сагу. Іх цяжка назваць "мёртвай прыродай": у нацюрмортах жывапісца яўнае адчуванне натхнёнасцю рэчамі, іх складаным самастойным жыццём. Наогул, у

Сага пра вясковае жыццё

А. Панцюк-Жукоўскі. "За пражай".

А. Панцюк-Жукоўскі. "Мелодыя стагоддзяў".

лепшых палотнах, як правіла, няма вонкавых эфектаў — мастак не гоніцца за нязвыклымі сюжэтамі ды сітуацыямі: усё ў яго прыкмечана і вывучана ў жыцці, усё адлюстравана вельмі дакладна. Але верагоднасць у творы рэдка пераходзіць у праславутую жанравасць. Не назіранне за жыццём, але спасціжэнне яго — вось што ён лічыць сваёй задачай.

Маляваць для Аляксея Панцюка-Жукоўскага — гэта пранікаць у глыбінны, часам патаемны, сэнс рэчаў і з'яў, у іх сутнасць. Маляваць — гэта думаць над тым, як агульныя з'явы суадносяцца з адзінай жыццёвай плыню. Вось менавіта пра гэта і можна казаць. Гэта значыць — пра тое, што ўсё ж лепшыя вынікі ў кожнага творцы атрымліваюцца там, дзе лёс прызначыў яму сваё, толькі яму ўласцівае, мастакоўскае месца...

Гастролі

Праекты

У Пекіне завяршыліся гастролі Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы. Нагадаем, знакамітая айчынная трупа паказала кітайскаму глядачу спектаклі "Не мой" паводле Алеся Адамовіча і "Вяселле" паводле Антона Чэхава.

На здымку: сцена са спектакля "Вяселле" на падмостках Пекінскага народнага мастацкага тэатра.

Сталічная мастацкая галерэя "Ў" стала пляцоўкай для дэманстрацыі арт-праекта Канстанціна Селіханова "Логасы".

На здымку: адзін з арт-аб'ектаў Канстанціна Селіханова.

Тэатральная плошча

Ёсць кантакты, ёсць і грані...

Стрыжнем "Тыдня сучаснай беларускай драматургіі", што прайшоў на сцэне РТБД, стаў праект Цэнтра беларускай драматургіі "АмБівалентнасць". "Бі" азначала дзве п'есы, напісаныя за два апошнія гады двума рознымі аўтарамі, якія выступілі ў дзвюх ролях — драматурга і рэжысёра, а таксама "дзве прасторы існавання ў кожнай п'есе: беларускамоўнасць і рускамоўнасць, рэальны і віртуальны свет".

Надзея БУНЦЭВІЧ

Адкрываўся "Тыдзень..." п'есай "Бі-Лінгвы" Андрэя Саўчанкі, якая ўжо прэзентавалася на пачатку снежня, але іншым рэжысёрам. А п'еса "Гэта ўсё яна" Андрэя Іванова, што роўна праз тыдзень завяршала праект, нават паспела пабачыць святло рампы — у Латвіі. У Расіі яна мела чытку на фестывалі "Любі-

маўка", была надрукавана (праўда, без прысутнай у ёй ненарматыўнай лексікі, якую замянілі маладзёжным слэнгам). Але паказ гэтых двух твораў у якасці своеасаблівай аркі "Тыдня..." даказаў, што праслаўленыя панядзелкі не абавязкова бываюць "цяжкімі". Сур'ёзны драматургічны матэрыял, прысвечаны вельмі важным пытанням — нацыянальнай свядомасці і паразуменню "бацькоў і дзяцей", — глядзеўся-слухаўся на адным дыханні. П'есы пры гэтым былі абсалютна розныя. У А.Саўчанкі — набліжаная да "дакументальнага тэатра", у А.Іванова — амаль дэ-тэктыўная гісторыя, блізкая людзям розных густаў, дзе элементы "дакументальнасці" і тэхнікі verbatim дадзены хіба ў віртуальнай перапіску герояў. Разам з тым, абодва творы яднала тое, што іх можна ставіць як праўдаўсе сямейныя спектаклі — для падлеткаў з бацькамі.

Публіка, пераважна маладзёжная, сабралася самая зацікаўленая. І хаця арганізатары хваляваліся, як паставіцца аўдыторыя ўжо да таго, што на гэтыя чыткі прадаваліся

Сцена з чыткі п'есы "Бі-Лінгвы". / Фота Цэнтра беларускай драматургіі

білеты, бы на астатнія спектаклі, зала аказалася амаль цалкам запоўненай. Большасць засталася і на грамадскае абмеркаванне, якое ладзілася пасля паказу. Акрамя ўласна мастацкай, праект меў і ярка выяўленую асветніцкую скіраванасць. У

фае дэманстраваліся відэаролікі пра маладых беларускіх драматургаў, імёны многіх з якіх — невядомыя публіцы. Можна было і прыхапіць з сабой раздрукоўкі з фрагментамі некаторых п'ес (і тых, што ўключаны ў праект, і многіх іншых) са спасыл-

камі на поўны тэкст твораў і сціслымі сведчаннямі пра іх аўтараў.

У тым, што публічнае знаёмства з новай драматургіяй можа адбывацца не толькі праз завершаны спектакль, але і праз чыткі ды разнастайныя нападсцэннічныя пастаноўкі, мы пераканаліся ўжо даўно. Цэнтр беларускай драматургіі ладзіць падобныя паказы больш-менш рэгулярна. Цікава было пазнаёміцца і з аўтарскім пунктам гледжання на свае п'есы, як гэта адбылося зараз. Ды ўсё ж такі аўтарскі погляд у чарговы раз пераканаў: чым больш рэжысёраў будзе звяртацца да таго або іншага твора, тым больш будзе знойдзена чагосьці новага, часам нечаканага, усё ў тым жа самым тэксце. Асабліва відавочна гэта стала пры абмеркаванні п'есы "Гэта ўсё яна". Падалося, што аўтар бачыць толькі адну магчымую грань свайго твора, а той насамрэч куды больш багаты. Маці і Сын маюць усе магчымасці для прымірэння, яны папраўдзе блізкія людзі і блізкія адно аднаму па сваіх светапоглядах, якія часам хаваюць у звычайным жыцці і раскрываюць хіба ў віртуальных зносінах — у сацыяльных сетках, так бы мовіць — "у кантакце", ва ўсіх сэнсах слова...

Спроба зрабіць тут Цэнтр народнай творчасці поспеху не мела. Мяркую, таму, што ініцыятары праекта самі кепка ўяўлялі, як зацікавіць гараджаніна традыцыйным народным мастацтвам. Імпазантны будынак, нібыта, прапаноўвалі і дыпламатычным прадстаўніцтвам, але замежнікаў, якія пажадалі б мець рэзідэнцыю “на высылках”, таксама, кажучы, не знайшлось. Нейкія святы з розным тэматычным націннем на фоне сядзібы ў навакольным парку час ад часу праходзілі, але ўнікальны будынак застаецца не задзейнічаным.

Сёння ідзе гаворка пра перадачу яго Мемарыяльнаму музею-майстэрні Заіра Азгура. Дырэктар згаданай установы Аксана Багданова даўно марыць выйсці з творчымі праектамі за сцены музея, і, мяркую, яна як асоба крэатыўная здольная “ажывіць” сёння “нічыны” лапкі гістарычнага ландшафту на вуліцы Казінца, ператварыць яго ў музейна-адукацыйны цэнтр. Па словах самой спадарыні Багдановай, на адміністрацыйным узроўні пытанне можна лічыць вырашаным, але матэрыяльныя праблемы патрабуюць часу і немалых намаганняў.

Даўгабродская, Берасцянская — адрас дзяцінства...

У згаданым вышэй выпадку гаворка ідзе пра наданне культурнай функцыі аб’екту, сённяшні статус якога няўцягнаны. Але ж часам гібеюць, трапіўшы ў безгаспадарчы

стан, і культурныя установы з багатай гісторыяй. Да прыкладу, Дом культуры Будаўнічага трэста № 1. Памятаю яго з дзяцінства, бо жыў побач — праз дарогу.

Некаторы час гэты будынак, узведзены ў 1956 годзе (стыль — водгулле сталінскага ампіру), лічыўся сваім сярод мінскіх архітэктурных слаўтасцей. Месціцца непадалёк ад скрыжавання мінскіх вуліц Казлова і Берасцянская. Па сённяшнім разуменні, тое скрыжаванне — побач з цэнтрам і з’яўляецца яго працягам. Аднак паўстагоддзя таму ў мінчан было іншае ўспрыманне гарадской прасторы. Да галоўнага праспекта сталіцы адсюль — ўсяго некалькі прыпынкаў на трамваі. Але праз квартал у супрацьлеглы бок пачыналася прамысловая зона.

Гэта сёння ў Мінску, бадай, праз кожны крок — Wi-Fi ці трэнажорная зала. А тады культурнае жыццё майго наваколля канцэнтравалася ў згаданым вышэй Доме культуры, які па-хатняму называлі “клубам”. Зручны ён быў найперш тым, што тут можна было паглядзець тыя ж самыя фільмы, што ішлі ў цэнтральных кінатэатрах, але — за меншы кошт. А яшчэ там меліся гурткі па інтарэсах, праходзілі выстаўкі самадзейнай творчасці, ладзіліся ранішнікі для дзяцей і танцы для дарослых...

Сёння таго клуба няма. У другой палове 1980-х пачалася вялікая рэканструкцыя будынка, першы этап якой прадугледжваў частковую разборку сцен. Толькі на яго, урэш-

це, грошай і хапіла, а потым пачаліся арганізацыйныя ды фінансавыя праблемы... Шмат гадоў, пакуль ішлі размовы пра новае прыстасаванне і падначаленне будынка, апошні стаяў у паўразабраным ды напauразбураным стане. Нарэшце было прынята рашэнне перавесці яго з ведамаснага падпарадкавання ў камунальную ўласнасць і размясціць у ім Маладзёжны тэатр. Ёсць падставы спадзявацца на шчаслівы паварот у гісторыі гэтага культурнага асяродка.

Новыя падыходы для новых рэалій

У згаданай сітуацыі можна ўбачыць сімвалічны сэнс. Сістэма культурнага абслугоўвання насельніцтва, што дасталася нам “у спадчыну” ад савецкай эпохі, сыходзіць у гісторыю, а новая — пакуль фарміруецца. Відавочна, аднак, што тэрытарыяльна нашы гарады, і Мінск — найперш, растуць значна хутчэй, чым насычаюцца культурна. Як расказвалі мне артысты ТЮГа, калі колішні кінатэатр “Электрон” стаў для іх часовым прытулкам, мясцовыя жыхары вельмі ўзрадаваліся, палічыўшы, што цяпер у глядзельнай зале будуць паказваць спектаклі. І вельмі расчараваліся, даведаўшыся, што “Электрон” для артыстаў — толькі рэпетыцыйная база... Так што культуры насельнікі спальных раёнаў прагнуць не менш, чым жыхары цэнтра.

Гэтую тэзу пацвердзілі і спецыялісты ўпраўлення ІРКСМ адміністрацыйна-тэрытарыяльнага раёнаў, якім я патэлефанавану, каб пачуць меркаванні прафесіяналаў па тэме майго журналісцкага доследу. Выснова наступная: сацыяльна-культурныя аб’екты ў спальных раёнах — неабходныя. Найперш, для людзей сталага ўзросту. Гэта для моладзі лёгка выправіцца праз ўвесь горад на культурную імпрэзу, а для пенсіянераў — праблема. Таму для дадзенай катэгорыі грамадзян ствараюцца пляцоўкі па месцы жыхарства. Тут ладзяцца імпрэзы ў гонар дзяржаўных святаў, тут жа збіраюцца людзі, каб адзначыць мерапрыемствы двароў і вуліц.

Плануючы ў спальным раёне культурны аб’ект, супрацоўнікі ўпраўлення ўлічваюць сацыяльны склад насельніцтва і яго прыярытэты. Скажам, можна збудаваць велізарны кінатэатр, які ніколі не з’явіцца, а можна абсталяваць глядзельную залу ў школе ці бібліятэцы — і яна ў большай ці меншай ступені задавоіць патрэбы навакольных кварталаў.

Запатрабаваны, напрыклад, дзіцячыя школы мастацтваў па месцы жыхарства. Не ўсе бацькі адправяць сваіх дзяцей з ускарні ў цэнтр на танцы або на заняткі па выяўленчым мастацтве, бо турбуюцца за бяспеку, ды і часу на дарогу шкада.

Такім чынам, падсумоўваю я, атрымліваецца, што культурны сэрвіс у спальных раёнах разлічаны найперш на малых ды старых.

матэрыяльныя і кадравыя рэсурсы некалькіх навучальных устаноў для вырашэння задач, якія не пад сілу асобна ўзятай установе адукацыі. Пашыраюць кола паслуг бібліятэкі: тут ужо звыкла ладзяцца мастацкія выстаўкі, сустрачы з людзьмі творчых прафесій, прэзентацыі творчых праектаў і майстар-класы.

Тыя дамы культуры, што раней належылі прадпрыемствам, а потым былі перададзены гораду, набываюць новыя функцыі і шырэйшую аўдыторыю. Такой бачыцца перспектыва былога Палаца культуры камвольнага камбіната, які цяпер называецца “Лошыцкі”. ДК Будаўнічага трэста №1 нарэшце займеў новага гаспадара. Гэта — Маладзёжны тэатр. Мяркую, сёлета ён заселіцца ў гэтыя сцены.

Я разумею радасць жыхароў вуліцы Казінца, калі да іх, у былы кінатэатр “Электрон”, засяліўся ТЮГ, і яны вырашылі, што тут ён і застанецца... Але, падумаіце, што б сталася з гэтым выбітным тэатрам, каб яго на самрэч з вуліцы Энгельса перасялілі ў Курасоўшчыну? Тэатр паўтарыў бы лёс Галерэі Леаніда Шчамялёва, размешчанай у не надта зручным для такой установы месцы. А культурныя аб’екты, акрамя выканання асветніцкай функцыі, мусяць працаваць і на турыстычную прывабнасць. І ў гэтым сэнсе іх месцазнаходжанне — пытанне не другаснае. Асобная гаворка — пра культурныя ўстановы, што знаходзяцца ў межах цэнтра горада, а ў спальным раёне маюць філіялы. Так можа здарыцца з Мемарыяльным музеем-майстэрняй Заіра Азгура, які плануе пашырыць сваю дзейнасць на тую ж Курасоўшчыну, зрабіўшы культурна-асветніцкім цэнтрам і месцам правядзення мастацкіх акцый “Белую дачу” з навакольным паркам. Тут, праўда, шмат праблем. Найперш — фінансавых.

Упраўленне адкрыта для супрацоўніцтва з грамадскімі арганізацыямі, творчымі саюзамі і асобнымі грамадзянамі. У любым выпадку, кожны варта ўвагі культурны праект не застанецца без яе.

■ Каментарый з нагоды

Звяртаюся па каментарый да першага намесніка начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мінгарвыканкама Віталіны РУДЗІКАВАЙ. Пытанне — рытарычнае і ў нейкай ступені правакацыйнае: мо ў новых умовах у спальных раёнах установы кшталту дамоў культуры ўвогуле не патрэбны?

— Пытанне, мяркую, мусіць гучаць інакш: як найбольш эфектыўна задавоіць культурныя патрэбы гараджан, незалежна ад месца іх жыхарства? Самым простым рашэннем на першы погляд падаецца пашырэнне кола культурных устаноў у спальных раёнах. Каб кожны новы раён і нават мікрараён меў бібліятэку, Дом культуры і гэтак далей. Але гэта пытанне, ці пойдучы туды людзі... Больш плённа ўкладаць сродкі ў будаўніцтва і развіццё культурных аб’ектаў у тых раёнах горада, якія гістарычна склаліся, у тым ліку ў цэнтральнай частцы, і адначасова ўдасканаліваць транспартную інфраструктуру сталіцы, каб жыхары ўскарні без праблем і хутка маглі трапіць на выстаўку, спектакль або канцэрт, што праходзіць у цэнтры.

У бліжэйшы час у спальных раёнах не плануецца будаўніцтва новых бібліятэк або дамоў культуры, але гэта не значыць, што па кожную культурную патрэбу жыхарам давядзецца выпраўляцца ў цэнтр. Больш эфектыўнай мусіць стаць праца існуючых культурных устаноў. Скажам, для эстэтычнага выхавання дзяцей і моладзі на базе сярэдніх школ ствараюцца філіялы і класы школ мастацтва. Яны працуюць у другой палове дня, калі заняткі скончыліся і вучэбныя аўдыторыі свабодныя. Перспектывымі ўяўляюцца цэнтры міжшкольнай работы, дзе аб’яднаны

Як бачыце, і ў рэгіёнах, і ў сталіцы культурная палітыка сёння грунтуецца на прыцыпах аптымізацыі, мэтазгоднасці, рэнтабельнасці. Сістэма культурнага абслугоўвання насельніцтва, што засталася ад нядаўняга мінулага, у новых сацыяльных і эканамічных рэаліях уяўляецца не надта эфектыўнай. Час “культпаходаў”, здаецца, адыходзіць у нябыт. Да таго ж, ужо няма выразнага падзелу на эксклюзіўны культурны прадукт і масавы. Паспрабуй выцягнуць сёння чалавека ў мастацкую галерэю або ў Дом культуры, калі дома яго чакіць тэлевізар на сто каналаў і камп’ютар з Інтэрнэтам! Так, прынамсі, у сталіцы і буйных гарадах краіны, а ў паселішчах меншага маштабу дамы культуры і кінатэатры, працуючы ў звыклым фармаце, застаюцца запатрабаванымі.

Мінск — горад, дзе мяжа паміж цэнтрам і ўскраінамі заўжды была, так бы мовіць, рухомай, дынамічнай. Пра гэта сведчыць і гарадская тапаніміка. Назвы “Траецкае прадмесце”, “Рама-наўская слабада”, “Гарадскі вал” яўна ўказваюць на перыферыю, але сёння гэта цэнтральная частка сталіцы. А ці можна назваць спальнымі раёнамі жылыя масівы, якія атачаюць Нацыянальную бібліятэку і “Мінск-Арэну”? Урэшце, сёння мы вядзем гаворку ўжо не пра спальныя раёны, але пра цэлыя гарады — спадарожнікі сталіцы, якім вызначаецца функцыя “разгрузкі” сталіцы. А гэта зусім іншы маштаб. У тым ліку і ў культурнай рабоце.

...Ізноў звярнуся да сваіх малых гадоў. Як бы іранічна і нават скептычна ні ставіліся да масавай культуры савецкай эпохі, але клубы, дамы культуры, кінатэатры сапраўды былі культурнымі асяродкамі, адпаведнымі тагачаснаму ладу жыцця. Схадзіць у кіно азначала не толькі паглядзець фільм, але і паслухаць канцэрт або выступленне літаратараў перад сеансам, паглядзець выстаўку ў фае ці пагартаць падшыўкі газет. Пачаткі тэхнічных ці мастацкіх ведаў давалі гурткі па інтарэсах. Сёння ў нас іншыя культурныя патрэбы, але новае часта бывае добра забытым старым. І ў сучасных мультыплексах вялікіх гарадоў ці дамах культуры мястэчак ды вёсак можна стварыць прывабную атмасферу сумоўя. Гэта, зрэшты, не менш важна, чым зрабіць культурныя ўстановы эканамічна рэнтабельнымі.

К

На людным месцы

Казюкі — двойчы!

Свята народных умельцаў, якое праходзіць у Гродне — Культурнай сталіцы Беларусі 2014 года — ужо ў пятнаццаты раз, сабрала больш за 90 гарадскіх майстроў. Сюды прыехалі і рамеснікі з Украіны ды Польшчы.

ГРОДНА

Уздоўж вуліцы Савецкай прапаноўваліся вырабы з керамікі, дрэва, саломкі. Пад час адкрыцця кірмашу ў самым цэнтры Гродна гасцей вітаў пераапануты ў святога Казіміра акцёр Васіль Ткач, які расправёў пра гісторыю святкавання. А дзўчаты ў нацыянальных

строях раздавалі прысутным выпечку ў выглядзе сэрца. Гэта адбылося пасля таго, як Казімір прамовіў, што аддае сэрца гродзенцам. Арганізатар мерапрыемства Казімір Знайдзінскі зазначыў: “Свята паходзіць з Літвы. Там яго называюць “Казюкас” у гонар разбярка па дрэве, майстра па вырабах з лёну, металу... Ёсць такая традыцыя і ў Польшчы. Таму свята мы ладзім разам з мясцовай уладай і польскай дыяспарай”.

Другую частку Казюкаў адзначаць ўжо заўтра — 9 сакавіка.

Сяргей АПАНОВІЧ

На здымках: Васіль Ткач у ролі святога Казіміра; кірмаш на Савецкай. Фота аўтара

З нагоды пацвярджэння наймення “Народны аматарскі калектыў”, сямейны клуб “Востраў разумення” з Глыбоччыны запрасіў на чарговае пасяджэнне, якое адбылося ў Гарадскім цэнтры культуры.

ГЛЫБОЧЧИНА

Населены востраў

Клуб быў створаны ў 2002 годзе, а ў 2005-м ужо атрымаў званне “народны”. Работа яго скіравана на аб’яднанне розных сем’яў, на іх сумеснае правядзенне вольнага часу.

Асноўным напрамкам дзейнасці з’яўляюцца павышэнне ролі сям’і і сям’яніна, умацаванне сямейных традыцый, устанавленне даверных адносін паміж бацькамі і дзецьмі. І гэтыя задачы кіраўнік Наталля Шалонька і ўдзельнікі клуба добра выконваюць.

Андрэй СТРУНЧАНКА, вядучы спецыяліст Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці

Рэпарцёрскі марафон

Адзін з элементаў "Спораўскай полькі". / Фота Інстытута культуры Беларусі

Спецпрапанова для аматараў "натурпрадукту", або Як прымусіць турыста танчыць?

Самабытныя праявы народнай культуры — з'ява самакаштоўная, і таму разглядаць іх выключна ў прагматычных мэтах (скажам, як інструмент геаграфічнага маркетынгу) ні ў якім разе не выпадае. Зрэшты, спораўцы гэта і не дазваляць. Для іх полька — не пранафталінены музейны экспанат, а нармальна частка жыцця.

Як адзначыла ў час "круглага стала" Ларыса Быцько, найважнейшая задача — гэта не дабіцца ўключэння элемента НКС у Дзяржспіс, але забяспечыць яго ўстойлівую захаванасць у натуральным асяроддзі. Гэта — праблема з праблемамі. Некаторыя з адметных праяў народнай культуры выжываюць хіба "на штучным дыханні": у карагод

жыццяздольнасці элементаў нематэрыяльнай спадчыны. На месцах таксама гучыць нямаля ідэй. А некаторыя і ўвасабляюцца.

Прадукт — ідэальны і натуральны

Многія элементы НКС выкарыстоўваюць у турызме амаль немагчыма: атрымаецца прафанацыя. Дзецца ў знакі, скажам, прывязка да каляндарнага цыкла: адзін раз у год і ніколі больш, прычым толькі тут і нідзе яшчэ! А вось з полькай усё куды прасцей: яе можна танчыць хоць круглыя суткі, без супыну ўсе чатыры сезоны, скакаць да знямогі дзе заўгодна: на сэрне, у хаце, кавярні або на беразе возера. Канцэрт можа лёгка перацякаць у майстар-клас з удзелам усёй публікі, што пераканаўча засведчыла акурат тая самая прэзентацыя. Засвоіць некалькі рухаў зусім не складана, а энергетыка дзеі вокалмгненна ўцягвае гасцей любога веку і сацыяльнага статусу!

Карацей, ідэальны прадукт для культурнага маркетынгу! Ды і сёння гэты танец не абмяжоўваецца "цяплінай" прасторай устаноў культуры. СПораўскіх фальклорных музыкаў ахвотна запрашаюць на вяселлі або "карпаратывы" — балазе, суседства з шыкоўным возерам спрыяе іх правадзенню. Летась Цэнтр культуры зарабіў каля 20 мільёнаў рублёў на платных паслугах. Многа гэта ці мала? Усё адносна...

Воку, кажаце, няма за што зачапіцца?

(Заканчэнне. Пачатак на старонках 4 — 5.)

...У адзеле ІРКСМ спадзяюцца, што запаволеная рэстаўрацыя кляштарнай брамы сёлета завершыцца. Даўно пара — іначай яе абрысы можна будзе ўбачыць толькі на гербе горада. Пра больш маштабныя планы лічаць за лепшае пакуль не казаць — па зразумелых прычынах. Але, як падаецца, успрыняцце помніка магло б істотна змяніць хача б нават простае добраўпарадкаванне — згодна з тымі самымі высокімі стандартамі, якія чамусьці не дайшлі ў гэтае гістарычнае "сэрца" Бярозаў. Ну і, вядома, інфармацыйнае забеспячэнне... Балазе матэрыялаў хопіць не на адзін інфармацыйны шчыт.

Полька на дыскацецы

Па словах начальніка аддзела ІРКСМ Таццяны Кавалёк, ідэя правесці прэзентацыю ў Спораве з'явілася цалкам заканамерна:

— Гэта частка планамернай работы па выяўленні і захаванні нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны, — патлумачыла яна. — І першымі поспехамі справа не абмяжуецца. Да ўключэння ў Дзяржспіс рыхтуецца і яшчэ адзін элемент — традыцыя выбару трэскавых птушак. Вывучаюцца і іншыя праявы народных традыцый...

Пэўна, працэс рухаецца яшчэ і таму, што справу вядзе чалавек, не залены плеймай іншых абавязкаў. У райадзеле ёсць пасада метадыста па традыцыйнай культуры, а малады спецыяліст Вольга Лаўрэнчук, мяркуючы па ўсім, займае яе зусім не выпадкова.

— Калі мы рыхтавалі першыя на Брэстчыне прапановы на ўключэнне ў Дзяржспіс элементаў НКС, уся прадстаўленая інфармацыя змяшчалася на некалькіх аркушах, а цяпер ад спецыялістаў "на месцах" патрабуюць ужо ледзь не цэлую дысертацыю, — распавяла загадчык аддзела традыцыйнай культуры Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтру Ларыса Быцько. — Вельмі рада, што Вольга выканала гэтыя высокія патрабаванні "на выдатна".

Фры пакаленні спораўскіх танцораў. / Фота аўтара

становяцца работнікі культуры альбо моладзь з вялікіх гарадоў. Як засведчыла прэзентацыя, "Спораўскай польцы" такі лёс не пагражае: яе танчаць прадстаўнікі ўсіх пакаленняў. Балазе ў плане дэмаграфіі Споравыя выглядае досыць выйгрышна: моладзі і дзятвы тут — добрая траціна ад усіх насельнікаў. "Сваё" яны шануюць, і нават звычайныя дыскатэкі не абходзяцца без "фольк-хвілінкі", пад час якіх ды-джей выключае сучасную музыку, а моладзь вучыцца танчыць тую польку.

А што, як падаецца, дырэктар Цэнтру культуры і вольнага часу Ніна Пашкевіч (спораўка да мозга костак і сапраўдны завадатар у вясковай супольнасці) прапанавала неаблагодную ідэю! Можа, такія фольк-хвілінкі і яшчэ дзе прыжывуцца?

— Вядомая традыцыя, калі выпускнікі на плочы танчаць вальс, — падзялілася яшчэ адной задумай Таццяны Кавалёк. — А чаму б у нас не ўвесці завяздэнку танчыць тую ж польку?..

Цікавую ідэю прапанаваў і старшыня СПораўскага сельсавета Аляксандр Мартысевіч: чаму б не стварыць для самых актыўных танцораў полькі сістэму льгот на паліўныя матэрыялы — хача б нават у межах сціплых магчымасцей таго не самага вялікага органа ўлады, які ён прадстаўляе?

Адным словам, не толькі сталічныя спецыялісты задумваюцца аб найпрымальнейшых спосабах падтрымання

Відавочна, магло б быць і больш. У сукупнасці са знакамітым возерам, спораўская рэгіянальная культура здатная прыцягваць аматараў турыстычнага "натурпрадукту". Мабыць, каб за справу ўзяліся прафесіяналы, яны распрацавалі б комплексную прапанову, здатную задаволіць усе патрэбы турыстаў — і душэўныя, і гастронамічныя. Буклет змяшчаў бы пару-тройку мясцовых паказаў, а на яго вокладцы, без сумневу, былі б танцоры полькі.

Тады на тыпавыя спаруды Споравы ніхто б, мабыць, проста не звяртаў увагі. У сьвядомасці гасцей ужо быў бы сфарміраваны вобраз гэтых мясцін.

Досведу ашчаднага выкарыстання нематэрыяльнай спадчыны на карысць яе рэгіёну ў нас пакуль што бракуе. Незразумела нават, з чаго пачынаць. Але пачынаць з нечага трэба, і выдатна, што на Бярозаўшчыне гэта разумеюць.

На жаль, адрасаваць усе практычныя пытанні цягам прэс-канферэнцыі проста не было каму. Работнікі культуры Бярозаўшчыны свой унёсак у агульную справу, відавочна, робяць, але... Гэта толькі адзін аспект комплекснага "натурпрадукту". Іх высілкі наўрад ці прынясуць плён без працы прафесіяналаў з іншых галін і каардынацыі з боку мясцовага кіраўніцтва.

Стратэгія начальніка аддзела

Увод АЭС у Астраўцы не толькі павялічыць геаграфічныя межы ды эканамічныя магчымасці раённага цэнтру, але і якасна зменіць сацыяльна-культурнае аблічча прымежнага кутка Беларусі. Гэта — ява, скажам, заўтрашняга дня. А сёння, пад час будаўніцтва аб'екта, мясцовы аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі змушаны апэратыўна вырашаць шэраг праблемных пытанняў, звязаных з пераарыентацыяй раёна.

Выйсце: рост заробку і жыллё

Сяргей СЯУКО,
Астравецкі райвыканкам:

— Галоўны наш клопат на сёння — захаванне кадраў. Нават выкладчыкі музычнай школы імкнуцца змяніць прафесію і ўладкавацца рабочымі на будоўлю атамнай станцыі. Плацяць там, натуральна, больш. Як можна спыніць адток спецыялістаў? Існуюць два спосабы: павялічыць заробак нашым творцам і прадаставіць сацыяльныя гарантыі атрымання жылля, уладкавання дзяцей у дзіцячы садок...

Хтосьці можа падумаць, што ў апошнім кірунку хоць нешта ды можна зрабіць. Але ўявіце, колькі рабочых знята на ўзвядзенні аб'екта. Для нашых маладых спецыялістаў не тое што кватэр — інтэрната няма. Я на сёння, да прыкладу, і два дзясяткі маладых спецыялістаў узяў бы, але іх няма куды пасяліць. Інтэрнаты не будуецца, а месца ў кватэры зняць немагчыма з-за дарагавізны. Натуральна, робім усё, што ад нас залежыць. А залежыць няшмат...

На нашы заробкі хто толькі з калег ні наракаў. Нехта можа падумаць, што заробкі гэтыя можна павялічыць за кошт нашага пазабюджэту. Можна, але толькі ў тым выпадку, калі пазабюджэтная дзейнасць прыносіць прыбытак. А ён ніколі не быў вялікі. Кошт на білеты мы не можам ужо павялічваць (нават пры наяўнасці фурштэтнага стала пад час мерапрыемства), бо плацежадольнасць жыхароў раёна — не бясконца. Безумоўна, імкнёмся выкарыстаць пазабюджэтную грошы для матэрыяльнага стымулявання кадраў, але ж і тэхніку сваю мы павінны абнаўляць рэгулярна. Вось купілі, да прыкладу, кінапраектар за сто мільёнаў рублёў... Нават калі штосьці набываем з бюджэту, то грошы гэтыя бяром потым з пазабюджэтных сродкаў ды вяртаем у бюджэт...

Павялічыць заробак работніку культуры можна за кошт кантрактаў: кагосьці звольніць, а камусьці павысіць зарплату. Але... У 2005 годзе ў нас было 60 устаноў культуры, на сёння іх — 38. Інакш кажучы, аптымізацыя і скарачэнне спецыялістаў вялікіх дывідэндаў нам не прынесла.

На нашы заробкі хто толькі з калег ні наракаў. Нехта можа падумаць, што заробкі гэтыя можна павялічыць за кошт нашага пазабюджэту. Можна, але толькі ў тым выпадку, калі пазабюджэтная дзейнасць прыносіць прыбытак. А ён ніколі не быў вялікі. Кошт на білеты мы не можам ужо павялічваць (нават пры наяўнасці фурштэтнага стала пад час мерапрыемства), бо плацежадольнасць жыхароў раёна — не бясконца.

Не, кадравое ядро ў нас засталася. Гэта самая адданая справе людзі. Яны ведаюць, калі мы не прапануем рабочым АЭС свае канкрэтныя паслугі, тыя рабочыя самі знойдуць, чым заняцца. Значыць, патрэбны новыя цікавыя творчыя праекты. Менавіта такім стаў маладзёжны конкурс "Зоркавы дождж". Па выніках двух мінулых мерапрыемстваў пяць іх удзельнікаў засталіся працаваць у сферы раённай культуры. Аналагічны конкурс арганізуюем і сярод навучэнцаў музычных школ. Шмат цікавага ладзіцца і на сяле. Пра наш міжраённы конкурс "Што? Дзе? Калі?" нядаўна пісала "Культура". Такі няспынны творчы працэс аб'ядноўвае нашых работнікаў. Не так іх шмат засталася, а аб'ём працы — нязменна расце. І менавіта творчасць дае нам новыя сілы для таго, каб людзі верылі нам, не гублялі аптымізму, бачылі перспектыву...

Стараемся не запускаяць матэрыяльную базу. Мінулы год тут стаў паказальным. Чатыры з паловай мільярды рублёў было выдаткавана на рамонтны ўстаноў з раённага бюджэту (іншых крыніц грашовых паступленняў проста не маем). Прычым 170 мільёнаў рублёў асвоілі на рамонтных работах гаспадарчым спосабам...

“Палата для афіцэраў” — памятаю, так называўся фільм французскага рэжысёра Франсуа Дзюпайрона, у якім мне давялося ўбачыць незвычайны, надзвычай далікатны погляд на памяць пра Першую сусветную вайну. Гаворка ў карціне ішла пра маладога лейтэнанта, які, патрапіўшы пад выбух снараду ў час разведкі, атрымаў траўму твару. Ачуняўшы ў шпіталі, француз адчуў сваю непаўнаватаснасць не толькі праз боль, але і праз рэакцыю на ягоны выгляд іншых — як змяняліся твары людзей, калі яго бачылі. Траўма як памяць, і пазбаўленне яе праз прыняцце сябе ў новай якасці — такім чынам даследаваў тэму рэжысёр. Пад час выстаўкі “Беларусь у Першай сусветнай вайне”, якая праходзіла ў Нацыянальным гістарычным музеі нашай краіны, яе стваральнікі далі наведвальнікам падобны шанц: убачыць трагедыю, што адбылася на нашых землях у 1915 — 1918 гг., зазірнуўшы на абліччы беларусаў тых часоў. Гаворка пойдзе пра разуменне магчымасцей фота і яго выкарыстання. Гаворка — пра майстар-клас, скарыстацца якім варта многім музейным установам, што, маючы ў сваіх фондах фотакалекцыі, часам не здольныя раскрыць іх мастацкую сілу напоўніцу.

Чаму прарыў?

Выстаўка, у якой задзейнічаны фатаграфіі з фондаў пяці музеяў рэспублікі і збораў двух прыватных калекцыянераў, без пераборшання, з’яўляецца прарывам у айчыннай экспазіцыйнай культуры. Нягледзячы на азначэнне “планшэтная выстаўка”, фатаграфіі размешчаны на адмысловай, зручнай для збору і транспарціроўкі, канструкцыі. Рашэнне экспазіцыі, парадак размяшчэння работ — усё фарміруецца ў складанае, багатае на трактоўкі дысэнсы, выказванне. Фатаграфія тут выкарыстоўваецца не проста як дакумент, візуальная крыніца інфармацыі, але і як выразны мастацкі сродак, здольны выклікаць узрушэнне і спагаду, распаўдаць тонка, далікатна і, разам з тым, трапна.

Нельга не адзначыць і тэхнічныя магчымасці экспазіцыйных сродкаў. Планшэт, на якім размешчаны работы, прапануе розныя фарматы прэзентацыі фатаграфій, і пэўныя з іх маюць адмысловы светлавы “акампанемент”: “акенцы”, дзе размешчаны фота, падсвечваюцца, што дапамагае разгледзець самыя дробныя дэталі выявы. Невыпадкава на выстаўцы глядачам прапануювалі маленькія лупы: якасць здымкаў пераўзыходзіла ўсе чаканні, нават дазваляючы казаць пра пэўны 3D-эфект ад павелічэння выявы.

Усё разам — канцэпцыя экспазіцыі, матэрыял, тэхнічны ўзровень — не склалася б у праект падобнага класа, каб у выстаўкі не было куратара. Ім у дадзеным выпадку стаўся фатограф і дырэктар Цэнтра фатаграфіі ў Мінску Аляксей Шынкаренко, які, па словах дырэктара Нацыянальнага гістарычнага музея Беларусі Алега Рыжкова, з выканаўцы праекта вырас у паўнаватаснага куратара.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Раскрыўце фотакалекцыі!

“Ноу-хаў” адной нестандартнай выстаўкі

Фрагмент экспазіцыі. / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Але вайна на выстаўцы прадстаўлена не як звод сведчанняў і дэманстрацыя баталій, крыві, а як час хаосу ды страт, час бяды, абсурду і смерці. І гэты падыход пакідае поле для ўяўлення трагедыі, што ўзрушае больш, чым “лабавыя” здымкі.

Вачыма сведкі

Якім жа чынам адбываецца расповед? Экспазіцыя складаецца з пяці раздзелаў: “Мірны час” (1900 — 1914); “Ваенны час” (1915 — 1918), які дзеліцца на тры падраздзелы: “Знакі вайны”, “Бежанства”, “Паміж жыццём і смерцю”; “Акупацыя (1915 — 1918)”, “Зямля OberOst” і “Перамір’е” (1918).

Пачынае расповед фатаграфія дзяўчыны ў прыгожым строі, якая трымае ў руках букет кветак.

— Я выбраў гэты здымак, таму што ён даволі нетыповы для кадраў таго часу, калі фатограф успры-

маўся як чужы чалавек, своеасаблівы прыхадзень, і людзі на здымках звычайна трымаліся насцярожана, — каментуе Аляксей Шынкаренко. — Але на гэтым фота дзяўчына ўсміхаецца. І яе адкрытасць ды прыгажосць падалася мне сімвалічнымі: яна — сімвал Беларусі...

Сапраўды, раздзел “Мірны час” — гэта выявы мірнага жыцця беларусаў, працы, калі на полі працавалі талакой і, як падаецца па загарэлых тварах сялян, з песняй ды жартам. У раздзеле можна ўбачыць і гарадскія відарысы. Звычайнае жыццё беларускіх гарадоў, дзе працуюць школы, гамоняць кірмашы, гараджане кудысьці спяшаюцца... Іх выявы прадстаўлены ў паштоўках, выдадзеных у Расійскай імперыі да Першай сусветнай вайны.

І затым — на кантрасце — фатаграфія выбуху.

— Яна — з унікальнага альбома рускага доктара, які захоўваецца ў Нацыянальным гістарычным музеі, — каментуе куратар выстаўкі. — Што мы бачым на гэтым здымку? Адзінокі салдат, які глядзіць кудысьці ў няпэўнасць, у твар пагрозе... І яна таксама для мяне — сімвал трылогі, знак няпэўнасці, знак бяды, з якім сутыкнуўся наш край...

Вайна — як інтэрвенцыя не толькі ў жыццё чалавека, але і ў прыродны ландшафт, у навакольны свет. І раздзел паказвае гэтае ўварванне — праз фатаграфіі разбураных вёсак, папялішчаў, пакінутых паселішчаў, праз сляды ад выбухаў. І тут жа — успрыняцце той навалы.

Перад мной — фотаздымак групы салдат, якія стаяць у варонцы, што ўтварылася ад выбуху снараду.

— Аўтарства здымка належыць штабс-капітану арміі Расійскай імперыі Мікалаю Іагену, тры альбомы якога таксама знаходзяцца ў фондах Гістарычнага музея, — звяртае ўвагу куратар на каштоўныя артэфекты. — Альбомы, што цікава, утрымліваюць і ўласнаручныя подпісы капітана да здымкаў, якія ўтвараюць незвычайны эфект: вылучаючыся нейтральнай інтанацыяй, яны ствараюць мастацкі рэзананс. Напрыклад, калі пад выявай, якая нас шакуе, бачыш спакойны подпіс: “Чарговы абстрэл выклікаў пажар”. Або: “Загінулы ў выніку чарговага абстрэлу”. Ці можаш знайсці фотаздымак, напэўна, яго сярброў у варонцы ад выбуху... Вайна, што стала паўсядзённасцю. Вайна як абсурд... **К**

У адным з наступных нумароў “Культура” распавядзе пра тэматычнае напаўненне выстаўкі.

Рэйтынг ідэй з Кітая

Арт-цэнтр на заводзе

У Кітаі паспяхова ствараюць арт-цэнтры проста на тэрыторыі заводу, які дзейнічае (падобны прыклад мы прыводзілі ў “К” № 7 за 2014 г. адносна “Гогаль-фэсту” ў кіеўскіх Выдубічах). Не так даўно ў адным з такіх, у Шэньчжэні, пабываў беларускі фатограф Антон Матоляка. Яго здымкі паказваюць, якім жа чынам адбылася трансфармацыя заводскіх тэрыторый.

У сценах Мірскага замка дэманструюцца перліны моды. Тут да канца мая працуе выстаўка “Дух часу і раскошы: мода і стыль 1820 — 1920 гадоў” з прыватнай калекцыі Ігара Сурмачэўскага. Шыкоўныя сукенкі з тканін, назвы якіх сёння ведаюць хіба што гісторыкі моды, вытанчаныя туплікі і капляшчыкі, аксесуары. Экспазіцыю дапаўняюць выявы прыгажунь на здымках XIX — пачатку XX стагоддзя ў тагачасных модных строях... Усё гэта — як вандроўка ў забытае мінулае ці нават у нейкі “паралельны свет”.

Набор для парфумы прадстаўніцы роду Радзівілаў.

Адзін з узораў жаночых боцікаў.

Так званы кашалёк скарпы.

“Шанцілы” ды “крэп-жаржэт”

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

На выстаўцы мы бачым стыль, заканадаўцам, замоўцам і спажыўцом якога была эліта сапраўдна, чый бездакорны, выпрацаваны стагоддзямі густ падмацаваны важкай “маргалеяй з чырвонцамі”. Тое дазваляла замаўляць строі і аксесуары хоць у Парыжы, хоць у Лондане, хоць у мясцовых адмыслоўцаў, якія зусім някелска арыентаваліся ў сусветных трэндах і маглі класіфікаваць канкурэнцыю замежным імёнам. А паколькі асноўныя рысы стылю ўсё адно прысутнічаюць ва ўсіх ягоных цэнных градацыях, тая прыгажосць у пэўных праявах была даступнай і для людзей з меншым прыбыткам — сярэдняму класу.

У анатацыі да выстаўкі калекцыянер зазначае: “Зараз цяжка паверыць, што на вуліцах нашых гарадоў, на свецкіх раўтах і баях ззялі, нібы зоркі, дамы ў крыналінах з пералівістага залатога натуральнага шоўку, упрыгожанага найтанчэйшымі чорнымі карункамі “шанцілы”, якія і ў рукі страшна браць, бо яны бязважкія, як паветра, і нібыта вытканыя з ранішняга вераснёвага туману... А такі матэрыял, як “крэп-жаржэт”... Неверагодна, але ўся сукенка, пашытая з гэтага тонкага матэрыялу, хаваецца ў сцінутых далонях. Як можна ўявіць пляшчотнасць натуральнага мусліну або тафты па малюнку ці фатагра-

На адным са здымкаў — вясельная сукенка з Нью-Ёрка. Фота 1913 г.

Вясельная сукенка 1890-х гадоў.

фії? А вартую захаплення работу парызкіх мадыстак XIX стагоддзя, дзе кожны сцяжок і кожная складачка сукенкі былі вывераны па міліметры? І ўсё гэта, адзначым, без камп’ютарнага мадэлявання...”

Веер з косці, паперы і шоўку, аздаблены ручным роспісам.

Такая выстаўка ў нашай краіне — першая. Сурмачэўскі, распавядаючы, як стваралася калекцыя, сказаў, што побыт шляхты заўжды цікавіў яго як найвышэйшае дасягненне матэрыяльнай культуры эпохі. Пры гэтым не апошнюю ролю адыгрывала і асабістая матывацыя: Ігар Сурмачэўскі спадчынна сам належыць да шляхты і радавод ведае.

На жаль, у 1980-х, калі ён пачаў збіраць калекцыю, набыць унікальныя ўзоры ў Беларусі было досыць праблематычна. Цэлы пласт знік у варунках нашай гісторыі. Давялося шукаць у антыкварных крамах сумежных краін, на аукцыёнах далёкага замежжа. Пошук той быў мэтанакіраваны, таму выпадковых рэчаў у калекцыі няма. Кожная з іх вартая быць перлінай у слаўтых зборах. Напрыклад, аналагі жаночага галаўнога ўбору з рускай Поўначы (срэбраная нітка, рачныя перліны, бісер) з ягонага збору знаходзяцца ў маскоўскім Крамлі і Метраполітэн-музеі ў Нью-Ёрку. Кожны музей ганарыўся б і такой рэліквіяй, як набор для парфумы вялікай княжны Вольгі Мікалаеўны Раманавай (1895 — 1918) са шкла і срэбра.

Упершыню!

Выстаўка “Гродзенская Троя”, што адкрылася ў Дзяржаўным гісторыка-археалагічным музеі абласнога цэнтру, паказала знаходкі з раскопак старажытнай Гародні. Тут можна пазнаёміцца з гісторыяй даследаванняў XX — пачатку XXI стагоддзя, а гэта — 645 экспанатаў, большасць з якіх можна пабачыць толькі на ілюстрацыях у кнігах.

Гродна — гэта...Троя!

Пра знаходкі распавяла загадчык аддзела археалогіі музея Наталля Кізіюкевіч:

— На выстаўцы прадстаўлены вынікі даследавання горада, пачынаючы ад сенсацыйных адкрыццяў Язэпа Ядкоўскага і заканчваючы 2012 годам. Тут маюцца прадметы як з фондаў музея, так і іншыя, якія, у прыватнасці, захоўваюцца ў Гродзенскім дзяржуніверсітэце імя Янкі Купалы.

На гэтай жа выстаўцы, — працягвае спадарыня Кізіюкевіч, — апроч знойдзеных прадметаў, дэманструюцца спробы рэкан-

струкцыі. Напрыклад, мы можам бачыць, як магла выглядаць Замкавая гара ў XII стагоддзі, і ўявіць, што такое сярэднявечны горад, якія там былі дамы, брукаванкі, цэрквы... У Гродне ў XII стагоддзі існавала свая архітэктурная школа, і адзіны яе помнік, што вядомы ўсім, — гэта Каложская царква. Аднак акрамя яе былі яшчэ і іншыя збудаванні. Даследчыкі лічаць, што Ніжняя царква, якая знаходзілася на Замкавай гары, — найстарэйшы з помнікаў XII стагоддзя, і на гэтай вы-

стаўцы мы паказваем увесь той комплекс, які датычыцца Ніжняй царквы: фрагмент маёлікавай падлогі, рэканструкцыя падкупальнай прасторы гэтай падлогі. Дэманструем будаўнічыя матэрыялы — гэта плінфа са знакамі, галаснік; кавалкі звона, які абрынуўся ў час першага разбурэння Ніжняй царквы. На выстаўцы таксама прадстаўлены вядомыя з энцыклапедыі пласціны з выявамі святых Паўла, Сімяона, Фядота...

Андрэй МЯЛЕШКА
Гродна

Фрагменты новай экспазіцыі. / Фота аўтара

Новы твор

З кім мядзведзь барукаўся?

2 сакавіка ў Цэнтральным парку Смаргоні адкрылася скульптурная кампазіцыя “Мядзведжая акадэмія” — жартаўлівая назва лоўлі і дрэсіроўкі мядзведзяў на гэтай зямлі. Такая “акадэмія” існавала ў XVIII стагоддзі пры Радзівілах.

Аўтар кампазіцыі — Ганаровы грамадзянін Смаргоні, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, скульптар Уладзімір Церабун. Дызайнер — Наталля Церабун. У аснове твора вышынёй 2,4 метра пакладзены факты нашай гісторыі.

У цэнтры гэтага помніка знаходзіцца фігура мядзведзя, які стаіць на задніх лапах, у — гэта сімвал-напамін аб навучанні ў Сморгоні гэтых жывёл танцаваць, барукацца, кланяцца. (У сённяшнім гербе горада прысутнічае выява мядзведзя.) Сморгонская “акадэмія” з’яўлялася адной са школ скамарохаў, заснаваных Радзівіламі. Таму побач з мядзведзем у кампазіцыі знаходзяцца дзве фігуры скамарохаў: у аднаго з іх у руках бубен, у другога — жалейка. Усе тры постаці выяўлены ў танцы.

(Працяг. Пачатак у № 8.)

...Мабыць, меў рацыю Іосіф Бродскі, калі напісаў пра трафейнае кіно так: "...Напэўна, менавіта таму, што ўсе гэтыя "Каралеўскія піраты" і "Зорра" былі бясконца далёкія ад нашай рэчаіснасці, яны паўплывалі на нас зусім процілеглым чынам. Пададзеныя нам як займальныя казкі, яны ўспрымаліся хутчэй як пропаведзь індывідуалізму. Тое, што для нармальнага глядача было касцюмнай драмай з часу бутафорскага Адраджэння, успрымалася намі як гістарычны доказ першаснасці індывідуалізму". Хаця... Па праўдзе сказаць, і ў многіх ранейшых савецкіх фільмах былі падобныя героі тыпу Георгія Саакадзе, Аляксандра Неўскага, рускага матроса Івана Нікуліна, Чапаева, Катоўскага, якія сімвалізавалі гонар і чалавечую годнасць. Нам таксама хацелася браць з іх прыклад. Але там, у замежных стужках, было штосьці іншае — салодка невядомае, чароўнае і з добрым фіналам, дзе справядлівасць заўсёды перамагала зло...

Барыс КРЭПАК

Канешне ж, цяпер, калі выпадкова пераглядаеш фрагменты некаторых фільмаў таго часу, салодкіх дзіцячых пачуццяў даўно няма, ды і самі карціны выглядаюць наіўнымі. Таму я імкнуся іх не пераглядаць, каб не сапсаваць чыстую настальгічную памяць пра мінулае. Хаця сваім унукам раю паглядзець лепшыя з іх (таго ж "Тарзана") хаця б праз Інтэрнэт. Дарэчы, назвы многіх трафейных карцін былі ў савецкім пракаце зменены. Напрыклад, "Дыліжанс" ішоў у нас пад назвай "Падарожжа будзе небяспечным", "Няхай жыве Вілья!" — "Капітан арміі Свабоды", "Гібралтар" — "Сетка шпіянажу", "Пад чырвонай мантыяй" — "Пад кардынальнай мантыяй", "Адысея капітана Блада" — "Востраў пакут", "Знак Зорра" — "Таёмны знак", "Я — збеглы катаржнік" — "Уцёкі з катаргі", "Марскі ястраб" — "Каралеўскія піраты", "Бурлівыя дваццатыя гады" — "Лёс салдата ў Амерыцы" і г. д.

У гады вайны, дакладней, у 1943-м, Галівуд у асобе Луіса Маера першым паставіў фільм пра шчаслівае жыццё савецкіх людзей пад назвай "Песня пра Расію". Для стварэння гэтай карціны ён запрасіў рэжысёра Рыгора (Рэгары) Ратава, двух сцэнарыстаў, акцёраў Роберта Тэйлара (памятаеце яго па галоўнай ролі ў фільме "Мост Ватэрлоа" кінакампаніі "MGM"?), эмігранта, артыста і вялікага рэфарматара тэатра Міхаіла Чэхава — на ролю калгасніка Сцяпанавы, а таксама эмігранта Уладзіміра Сакалова — на ролю Мешкава. Рыгор Ратаў — таксама з Расіі. Яшчэ ў 1917-м з'ехаў з роднага Пецярбурга ў Германію, потым — у ЗША, дзе стаў вядомым прадзюсарам, рэжысёрам і акцёрам. Гэта вам не жартачкі: ён у 1932 — 1936 г. устанавіў галівудскі рэкорд — зняў 30 (!) кінафільмаў! Акрамя іншага, менавіта ён адкрыў для сусветнага кіно Інгрыд Бергман. Перажыў ён свайго сябра Луіса Маера на тры гады, і памёр ад лейкеміі ў 1960-м на 63-м годзе жыцця...

У 1957-м я глядзеў карціну "Песня пра Расію" на закрытым праглядзе ў ВГІКУ. Шчыра кажучы, яна

Луіс Маер і Кларк Гейбл у прысутнасці прадзюсараў падпісваюць дамову аб супрацоўніцтве акцёра з "MGM".

Словам, усе фільмы, у тым ліку створаныя на кінастудыі Луіса Маера ("Вялікі вальс", "Газавое святло", "Мяцежны карабель", "Паўночная зорка", "Рамэа і Джульета", "Мост Ватэрлоа", "Дама з камеліямі" ды іншыя), якія ішлі на нашых гарадскіх ды вясковых экраны пры перапоўненых залах, моцна дапамаглі савецкай эканоміцы. Аднак, скажу шчыра, у той жа час, і затрымалі рост савецкай кінавытворчасці. У 1949-м, напрыклад, было створана ўсяго 17 новых айчынных кінастужак, але толькі дзве мелі значны поспех у глядачоў: "Канстанцін Заслонаў" і "Сустрэча на Эльбе". Ну, можа, яшчэ — "Суд гонару".

...Але вяртаюся да нашага героя. Дачка Маера — Айрын (Ірэна) Маер Сэлзнік так сказала пра тату: "Калі б мяне папрасілі адным словам апісаць бацьку, я б выбрала слова "энергія"... Бацька быў не толькі ўсемагутным — ён быў усёнаўцам. У мяне ва ўсведамленні ён часам блытаўся з Богам з-за слова "ўсемагутны"... З татам патрэбна было узгадняць усё — нават колер памады і вышыню абцасаў". Так, гэтую дачку Маер вельмі

L.V. Народжаны ў Мінску

"Вялікі і жахлівы" першы прадзюсар "залатога веку" Галівуда

мне, тады 17-гадоваму студэнту, падалася не вельмі цікавай. Праўда, сама Амерыка выглядала вельмі прывабна, але меладраматычная любоў дырыжора, прыгажунна-амерыканца да рускай піяністкі Надзі Сцяпанавы (актрыса Сюзан Пітэрс) ніяк не кранула душу. Здзіўлялі оперныя вясковыя калгасніцы ў доўгіх спадніцах, лубочныя хаткі ў стылі XIX стагоддзя, незвычайныя для нашага глядача газавыя ліхтары на вакзале і г. д. Затое добра выглядалі ўманціраваныя ў фільм дакументальныя кадры новай Масквы, яе дамоў, станцый метро, паркаў, стадыёнаў і шчаслівых абліччаў жыхароў савецкай сталіцы — словам, камуністычны рай, які імкнецца растаптаць фашызм. Казалі, што Сталін, калі ён пабачыў стужку яшчэ ў 1944-м, быў задаволены. Хаця тут, зразумела, вялікую ролю адыгрывала палітыка, так бы мовіць, маральная падтрымка з боку ЗША савецкай дзяржавы-саюзніцы, якая вяла практычна ў адзіноце смяротную схватку з нацызмам.

Потым я даведаўся, што пасля вайны Луіс Маер і яго калегі былі прыцягнуты да адказнасці за пастаноўку гэтай, па сутнасці, бяскрыўднай карціны. Ім не маглі дараваць ні "рускіх, якія весела ўсміхаюцца", ні апошніх слоў фільма: "Мы — салдаты адной арміі. Мы змагаемся за свабоду ўсяго чалавецтва. У гэтай барацьбе яшчэ мацнейшым стане саюз нашых вялікіх дзяржаў". Былі і іншыя амерыканскія фільмы "апатэтычнага" Галівуда ваеннага часу

Кларк Гейбл і Вівьен Лі ў "Унесеныя ветрам".

пра Расію: "Паўночная зорка", "Руская гісторыя", "Дні славы", "Місія ў Маскве" (тут У.Сакалоў увасабляў Міхаіла Калініна), але іх я не бачыў... Дарэчы, Луіс Маер шмат гадоў сябраваў з Міхаілам Чэхавым (пляменнікам А.П. Чэхава), вельмі павважаў яго знакамітую акцёрскую школу, праз якую паспяхова прайшлі такія "зоркі", як Юл Брынер, Мэрылін Манро, Інгрыд Бергман, Фрэнк Лэйк, Энтані Куін. За год да смерці Міхаіла Чэхава, у 1954-м, Маер запрасіў акцёра ў карціну "Рапсодыя", дзе Міхаіл Аляксандравіч здымаўся разам з Элізабэт Тэйлар і Віторыя Гасманам. А што да Уладзіміра Сакалова, то мы памятаем яго па ролі Старога ў фільме 1960 года "Цудоўная сямёрка" Джона Старджаса. Праўда, гэтая карціна да Луіса Маера не мела ніякага дачынення: яе здымала іншая кінастудыя, ды і сам Маер ужо да таго часу памёр.

любіў, але калі яна супраць волі бацькі выйшла замуж за прадзюсара кінакампаніі-канкурэнта Дэвіда Сэлзніка, прыйшоў у абурэнне, сказаўшы, што калі-небудзь муж яе кіне. Праўда, хутка бацька і дачка памірыліся, але ягонае прароцтва ўсё ж збылося: праз дзевяць гадоў Дэвід пакінуў Айрын дзеля маладой актрысы Джэніфер Джонс. Сам жа Маер шмат гадоў быў кляпалівым мужам і цудоўным сем'янінам. Праблемы пачаліся толькі тады, калі Маргарэт захварэла, і ўрачы забаранілі ёй мець блізкія адносіны з мужам. Але і тады ён доўгі час не здраджаваў жонцы, хаця вакол яго лісіва круціліся дзясяткі маладых і чароўных актрыс. У рэшце рэшт, ён развёўся з Маргарэт і зноў ажаніўся: з жанчынай сярэдніх гадоў — Ларэнай Лэйсан, якая мела дзіця ад першага шлюбу, і шчасліва пражыў з ёй да канца свайго жыцця.

Энергетыка, мэтанакіраванасць, жаданне любымі сродкамі дамагчыся выніку, — вось што было з дзяцінства закладзена ў генах Луіса Маера ад бацькоў. Як бы ні ставіліся да яго гісторыкі кіно, гэтай асобай і дзелавым чалавекам нельга не захапляцца. Свой Алімп ён збудаваў сабе ўласнымі прыроднай кемлівацю, фантастычнай інтуіцыяй, амбіцыямі і фенаменальнай працаздольнасцю. Канешне, што хаваць, галоўным для яго быў кінабізнес, камерцыйны поспех. А на чым ён заснаваны? На добрых грошах з кінатэатраў. Значыць, і фільмы павінны быць такімі ж класнымі ды прывабнымі, каб на іх ішлі людзі. Падкрэслію, што канкурэнцыя паміж кінакампаніямі Галівуда была заўсёды жорсткая. І кінамагнат Луіс Маер ва ўсіх складаных перыпетэях, нават у гады амерыканскай "Вялікай дэпрэсіі", у час сусветнага эканамічнага крызісу канца 1920-х — пачатку 1930-х гадоў, як кажучы, выходзіў "сухім з вады". Для гэтага, канешне ж, даводзілася ісці і на жорсткія канфлікты з рэжысёрамі, сцэнарыстамі ды акцёрамі.

Але ягоная кампанія "MGM" працягвала дастойна "трымаць нос па ветры", выпускаючы якасныя фільмы: "Алілуя!", "Амерыканская трагедыя", "Ах, глуш!", "Вясёлая ўдава", "Сямейная справа", "Робін Гуд з Эльдарада" ды іншыя. Калі пад прадзюсарствам Дэвіда Сэлзніка, зяця Маера, пачалася падрыхтоўка фільма "Унесеныя ветрам", Луіс Маер запрасіў на галоўную ролю Кларка Гейбла. А той стаў круціць носам і па-піжонску адмаўляцца. Тады Маер сказаў: "Ну што ж, хочаш стаць жабраком — калі ласка". І — пайшоў. Гейбл імгненна змяніў рашэнне і, дагнаўшы прадзюсара, пагадзіўся ісці на здымачную пляцоўку.

А тая стужка стала "зорным часам" для Гейбла, Вівьен Лі, Лэслі Говарда, Мэлані Гамільтан ды іншых акцёраў і трох рэжысёраў на чале з Віктарам Флемінгам. Таксама, як і фільм "Мост Ватэрлоа" — і зноў жа, для Вівьен Лі і для старога сябра Маера — Роберта Тэйлара. Класічная меладрама "Унесеныя ветрам", створаная пад крылом Маера, — унікальная з'ява ў гісторыі Галівуда: дзесяць "Оскараў" і да 1943 года — больш за 32 мільёны долараў збору (пры бюджэце 4 мільёны долараў разам з рэкламай), а потым сума павялічылася да 76,7 мільёна, што ў пераліку на сённяшні дзень — 863,3 мільёна.

А за два гады да пачатку здымак гэтай меладрамы галівудскі прадзюсар Ірвінг Грант Тальберг, блізкі сябра і калега Маера, сказаў Луісу наконт прачытанага сцэнарыя "Унесеныя ветрам": "Забудзь яго, Луіс. Ні адзін фільм пра Грамадзянскую вайну паміж Поўначчу і Поўднем ніколі не прынясе нават пяціцэнтавіка". Прычым Тальберга называлі "вундэркіндам Галівуда" за здольнасць дакладна распазнаваць удалыя сцэнарыі і зоркаваты патэнцыял акцёраў. А тут вось гэтая памылка!

І яшчэ такі факт пра кінадзейнасць Маера. Калі тая або іншая "зорка" спрабавала вырвацца з "райскага саду" MGM ды перайсці на іншую кінастудыю, Маер ціхім голасам намякаў, што нідзе больш у Галівудзе яна, "зорка", працу не знойдзе. Наогул, Маер не царпеў няўважлівага стаўлення да студыйных парадкаў і да сябе асабіста, а з парушальнікамі быў бязлітасны...

K

Працяг гісторыі ўраджэнца Мінска Луіса Маера чытайце ў наступных нумарах "К".

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.
- Мастацтва Беларусі XIX — пач. XX стст.
- Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.
- Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
- Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

- "Слуцкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка.
- Выстаўка твораў **Арлена Кашкурэвіча** — да 10 сакавіка.
- Выстаўка твораў Ёнаса Даніляўскаса **"Кветкі для тых, хто любіць жыццё"** — да 16 сакавіка.
- Выстаўка **"Зіма, зіма... Жывапіс беларускіх мастакоў"** — да 14 сакавіка.
- Выстаўка аднаго твора **"Маці Божая Адзігітрыя (Мінская?). XVIII стагоддзе"** — да 10 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ

"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВЫ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

- Пастаянная экспазіцыі: **"Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібы партрэт XVII — сяр. XIX стст."**

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНЦКАГА-
БІРУЛІ Ў Г. МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

- Экспазіцыя **"Культура 1-й пал. XIX ст."**

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- **"Старажытная Беларусь"**.
- **"Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы"**.
- **"Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў"**.
- Выстаўкі:
- Выстаўка твораў А.А. Панцюка-Жукоўскага **"Мелодыя стагоддзяў"** — да 16 сакавіка.
- Выстаўка **"Оренбургскі пуховы платок"** — да 20 красавіка.
- Выстаўка **"Дарога, выбраная лёсам"** — да 16 сакавіка.

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка **"Ампіры Мінск. Шляхецкая гісторыя"**.
- Фотапраект Ганны Юхавец **"Традыцыі ў сучаснасці"**.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ
МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК
"НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

- **Палацавы ансамбль:**
- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка мікрамінаціюр **"Рускі ляўша"** — да 10 красавіка.
- Інфармацыйна-касаваы **ЦЭНТР:**
- Выстаўка фота Галіны Ламака **"Паміж мінулым і будучым"** — да 30 красавіка.
- Ратуша: Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС
"МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстаўка фатаграфій **"Мір стары — Мір новы"**.
- Выстаўка работ Л.Грышука і М.Нуднова **"Афарбаваныя ўражанні"** — да 31 сакавіка.
- **Слановая зала**
- Выстаўка з прыватнай калекцыі І.Сурмачэўскага

"Дух часу і раскошы: мода і стыль 1820 — 1920-х гадоў" — да 31 мая.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыя:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.
- **Акцыі:**
- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
- **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
- **Выстаўкі:**
- Выстаўка мастацкіх работ Васіля Шаранговіча **"Малюнкi родныя і з'явы"** — да 20 сакавіка.
- Выстаўка **"Зямля — аснова ўсёй Айчыне"** — да 18 сакавіка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ
МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4.
Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыя:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Хлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- **Выстаўка:**
- Выстаўка мастацкіх работ Марыны Эльшэвіч **"Чароўнасць"** — да 27 сакавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ
АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 25а. Тэл.: 226 03 98.

Выстаўкі:

- Персанальная выстаўка Ю.Герасімовіча **"Веснавыя матывы"**.
- Выстаўка **"Вызваленне Беларусі: верасень 1943 — 1944 гг."**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА
МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска:

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернска. Дваранскі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- **Выстаўкі:**
- **"Літоўская фатаграфія: праз пакаленні"**. Да 80-годдзя Літоўскага саюза фотамастакоў — да 14 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ
РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.
Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

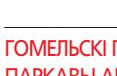
- **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.
- **Флігэль Лошыцкага сядзібы-паркавага комплексу**

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры к. XIX — с. XX стст.
- **ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА**

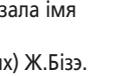

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49. Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Д. Шчамялёва"**.
- **Выстаўкі:**
- **"Ушэдшее і сохранинное"** — жывапіс і фота С.Стоцкага.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца
Выстаўкі:

- Выстаўка аб'ёмнага вявання кручком А.Ціханчук **"Можна быць далучанай да прыгажосці"** — да 9 сакавіка.
- **"Каханай у падарунак"** (эксклюзіўныя аўтарскія ўпрыгожанні, адзенне, прадметы хатняга інтэр'еру ад беларускіх мастакоў і дызайнераў) — да 31 сакавіка.
- Выстаўка курскага мастака У.Цяльных **"Счастья крохотный лоскут..."** — да 9 сакавіка.
- Выстаўка твораў сучасных мастакоў Гомеля **"Прадчуванне вясны"** — з 7 сакавіка.
- Выстаўка **"Графіка Валерыя Ляшкевіча"** — з 7 сакавіка.
- Выстаўка насякомых **"Скульптура прыроды"** — да 4 мая.
- Выстаўка твораў Ганны Сілівончык і Уладзіміра Кожуха **"Адам + Ева"** — да 16 сакавіка.
- Арт-праект **"Парачкі"** (фотаработы, прысвечаныя Дню закаханых, на агароджы гомельскага парку) — да 31 сакавіка.

да 9 сакавіка.

- **"Каханай у падарунак"** (эксклюзіўныя аўтарскія ўпрыгожанні, адзенне, прадметы хатняга інтэр'еру ад беларускіх мастакоў і дызайнераў) — да 31 сакавіка.
- Выстаўка курскага мастака У.Цяльных **"Счастья крохотный лоскут..."** — да 9 сакавіка.
- Выстаўка твораў сучасных мастакоў Гомеля **"Прадчуванне вясны"** — з 7 сакавіка.
- Выстаўка **"Графіка Валерыя Ляшкевіча"** — з 7 сакавіка.
- Выстаўка насякомых **"Скульптура прыроды"** — да 4 мая.
- Выстаўка твораў Ганны Сілівончык і Уладзіміра Кожуха **"Адам + Ева"** — да 16 сакавіка.
- Арт-праект **"Парачкі"** (фотаработы, прысвечаныя Дню закаханых, на агароджы гомельскага парку) — да 31 сакавіка.

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Загадкавыя фантазіі мора"** (грот палаца).
- Экспазіцыя, прысвечаная дзяржаўнаму дзеячу СССР А.Грамьку.
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- Экспазіцыя адкрытага захавання археалагічнай калекцыі музея (цокаль паўднёвай галерэі).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
- **Выстаўкі:**
- **"Выдатнае і вечнае"** (выстаўка літаратуры к. XIX — пач. XX стст. са збору князёў Паскевічаў).
- **"Класікі беларускага мастацтва"**.

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
- **Выстаўкі:**
- Куток жывых экзатычных рэптылій.
- **Зімовы сад** Свет субтрапічных раслін і жывёл.
- **Белая гасцёўня**
- Канцэртная праграма **"Шэдэўры нямецкага рамантызму"** ў выкананні лаўрэата міжнароднага конкурсу Аляксея Афанасьева (віяланчэль) і Вольгі Запольскай (фартэпіяна) — да 30 сакавіка.

ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ

г. Гродна, вул. Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

- **"Рэлігія і культура ў Беларусі"** (ад старажытных часоў да XXI ст. — архаічныя вераванні, хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).
- **"Эпоха. Час. Будынак"** (гісторыя палаца, у якім размешчаны музей, сямейныя традыцыі і каштоўнасці XIX — пач. XX стст.).
- **Выстаўкі:**
- **"Вестачка да свята"** (віншавальныя паштоўкі канца XIX — пачатку XX стагоддзя).
- **"Гісторыя аднаго парахода"** (прасы XVII — XX стст. з калекцыі А.Ярша).

ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ

г. Гомель, вул. Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

- Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.
- Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.
- Выстаўка **"Спякотнымі дарогамі Афганістана"**, прысвечаная 25-годдзю вываду савецкіх войск з Афганістана.
- На тэрыторыі працуе пнеўматычны цітр.
- **"Музей крыміналістыкі"**.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.
Тэл.: (8-0154) 53 22 44.

- Экспазіцыя **"Прырода Лідчыны"**.
- **Выстаўкі:**
- **"Вядзём пачатак свой ад Гедыміна..."**.
- **"Прадметы побыту к. XIX — пач. XX стст."**.
- Выстаўка адной карціны **"Партызаны"**.
- **"Прывітанне, ранейшая Ліда!"**.
- **"Музейна-вобразная зала "Хрушчоўка-60"**.
- Турыстычна-пазнаваўчая праграма **"Праз вякі, праз стагоддзі"** у Лідскім замку.

ГАЛЕРЭІ

г. Мінск, пл. Кастрычніцкая, 1.
Тэл.: 327 26 12.

- Выстаўка дызайну, інсталляцыі, жывапісу і фота **"Ліхтарт"** — да 8 сакавіка.

ШТОТЫДНЁВАЯ
МАСАВА-ПАЛІТЫЧНАЯ
ГАЗЕТА

Выдаецца з кастрычніка 1991 года
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ

Рэдакцыя
Рэдактары аддзелаў: Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЫН
Аглядальнік рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Спелікарэспандэнты: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Вольга НАВІЦКАЯ
Загадчык аддзела фотайлюстрацыі — Юрый ІВАНОЎ
Мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД
Карэктар — Інга ЗЕЛЬГІС

Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Тэлефоны: (017) 290 22 50, (017) 286 07 97, (017) 334 57 23
Тэлефон-факс: (017) 334 57 41
Рэкламны аддзел: тэл. (017) 334 57 41

www.kimpress.by
E-mail: kultura@tut.by

Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Аўтары допісаў у рэдакцыю паведамляюць сваё прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

"Культура", 2014.
Індэксы 63875, 638752
Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Наклад 6662
Падпісана ў друку 07.03.2014 у 17.00
Замова 997

Дзяржаўнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/0494179 ад 03.04.2009. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "Культура і мастацтва" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх.
Прыёмная: (017) 290 22 50.
Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35

ТЭАТРЫ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ
ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1.
Тэл./факс: 334 11 56.

- 9 — Вечар балета **"Са стагоддзя XIX у стагоддзе XXI"** ("Па-дэ-карт", "Свята кветак у Чынзана", "Пахіта", "Серэнада", "Шэсць танцаў").
- 11 — **"Снягурка"** (опера ў 2-х дзеях) М.Рымскага-Корсакава.
- 12 — **"Шчаўкунок, або Яшчэ адна раждзэсценская гісторыя..."** (балет у 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
- 13 — **"Іяланта"** (опера ў 2-х дзеях) П.Чайкоўскага.
- 14 — **"Вітаўт"** (балет у 2-х дзеях) В.Кузнцова.
- 14 — **"Вечар рамансаў"** (музычныя

вечары ў Вялікім тэатры; Камерная зала імя Л.Александровскай).

- 15 — **"Кармэн"** (опера ў 3-х дзеях) Ж.Бізе.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ
ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ